

सामाजिक विज्ञान
Social Science
(213)
शिक्षक अंकित मूल्यांकन पत्र
Tutor Marked Assignment

एकूणगुण : 20
Max. Marks: 20

सूचना : I) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे. प्रत्येक प्रश्नसमोर त्याचे गुण दर्शविले आहेत.

Note : All questions are compulsory. The marks allotted for each question are given beside the questions.

II) उत्तर पत्रिकेच्या पहिल्या पानावर तुमचे तुमचे नाव, अनुक्रमांक, अध्ययन केंद्राचे नाव लिहा
Write your name, enrollment numbers, AI name and subject on the first page of the answer sheet.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दात लिहा **2**
Answer any one of the following questions in about 40- 60 words.

(a) मध्ययुगीन भारतातील कोणतेही दोन प्राचीन भौतिक साधने ओळखा व ती साधने तात्कालिन कालखंडाचा इतिहास समजण्यास कशी मदत करतात ते सांगा (पाठ-2)
Identify any two material remains of Medieval India, and explain how they will help you to understand the history of that period. (See Lesson-2)

B) भारतातील जैन व बौद्ध धर्माच्या उदयाच्या कारणाचे स्पष्टीकरण लिहा (पाठ 1)
Analyse any two reasons responsible for the rise of Jainism and Buddhism in India. (See Lesson-1)

प्रश्न 2) खालील प्रश्नपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40 -60 शब्दात लिहा **2**
Answer any one of the following questions in about 40- 60 words.

A) मानवाच्या अस्तित्वासाठी जैवविविधता अतिशय महत्वपूर्ण असते यावर आधारित कोणत्याही दोन मुद्द्याची माहिती लिहा (पाठ 14)
'Biodiversity is very significant for the survival of human beings'. Discuss any two points in support of this argument. (See Lesson-11)

B) जलद वाढणाऱ्या शहरीकरणाचे अनेक दुष्परिणाम आहेत.या विधानाचे समर्थन करा. (पाठ 14)
'Moving faster towards urbanization has its own consequences'. Justify the statement.

(See Lesson-14)

प्रश्न 3) खालील एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दात लिहा

2

Answer any one of the following questions in about 40-60 words.

A) लोकशाहीमध्ये लोकमातला महत्त्व असते परीक्षण करा.

(पाठ 22 पहा)

Examine the importance of public opinion in a democracy.

(See Lesson-22)

B) राष्ट्रीय एकीकरण चालना देणाऱ्या कोणतेही दोन घटक स्पष्ट करा

(पाठ 24 पहा)

Illustrate any two factors to promote national integration.

(See Lesson-24)

प्रश्न 4)खालील प्रश्नपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 100ते 150 शब्दात लिहा.

4

Answer any one of the following questions in about 100 -150 words.

A)मध्ययुगीन काळात भारतामध्ये शीख आणि इस्लाम हे नवीन धर्म उदयास आले .या धर्मांनी आपल्या समाजावर प्रचंड प्रभाव पडला आहे विश्लेषण करा

(पाठ 2 पहा)

The medieval period saw two new religions in India i.e. Sikhism and Islam. These religions have influenced our society tremendously.

B) भारतातील विविध प्रकारच्या शेतीचे विश्लेषण करा .तुमच्या क्षेत्रासाठी कोणती शेती करणे योग्य असेल .तुम्ही सुचविलेल्या शेती प्रकारची चार कारणे द्या .

(पाठ 12 पहा)

Analyse the different types of farming in India. On the basis of your analysis suggest which types of farming will be suitable for your area. Give any four reasons in support of your suggestive types of farming.

(See Lesson-12)

प्रश्न 5 खालील प्रश्नपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 100ते 150 शब्दात लिहा

4

Answer any one of the following questions in about 100 -150 words.

A) 73व्या घटना दुरुस्ती कायदा 1992 चा पंचायत राज्य व्यवस्थेवर झालेल्या परिणामांची चर्चा करा.

(पाठ 18 पहा)

Analyze the impact of the 73rd Constitutional Amendment Act 1992 on the Panchayati Raj System.

(See Lesson-18)

B)भारतीय राज्यघटनेच्या प्रस्तावनेत अंतर्भूत केलेल्या संविधानिक मूल्यांची यादी तयार करा. (पाठ 15)

List constitutional values embedded in the Preamble of the Indian constitution. (See Lesson-15)

प्रश्न 6) खाली दिलेल्या प्रकल्पपैकी कोणताही एक प्रकल्प तयार करा.

6

Prepare any one project out of the given below:

A) तुम्ही ज्या ठिकाणी राहता त्या ठिकाणमधील दहा घरांचे सर्वेक्षण करा.तीन व्यापक मोठ्या गटातील लिंगगुणोत्तर शोधण्याचा प्रयत्न करा. ते सर्वेक्षण खालील स्वरूपात केले जाऊ शकते. (तक्ता)

Conduct a survey of about 10 households in your area where you live in. Try to find out the sex ratio in three broad age groups. The survey can be conducted in the following format (Table):

क्र. सं. Sl. No.	प्रमुख वयोगट (वर्षे) Broad Age Group (Age)	पुरुषांची संख्या Number of Males	महिलांची संख्या	टक्केवारी Percentage of Total		लिंगगुणोत्तर Sex Ratio
				पुरुष Males	महिला Females	
1	0 – 14					
2	15 – 59					
3	60 +					

तक्त्यामध्ये दिलेल्या माहितीच्या आधारे, प्रमुख वयोगटातील लिंग गुणोत्तर शोधा. वयोगटानुसार लिंग गुणोत्तराचा कल काय आहे? ते कमी होते की वाढते? या निष्कर्षाचा आपल्या समाजावर काय परिणाम होईल? डेटाच्या आधारे लिंग गुणोत्तराच्या स्थितीचा अहवाल तयार करा.

(पाठ-14)

On the basis of information given in the table, find out the sex ratio according to broad age groups. What is the trend of sex ratio according to age groups? Does it decline or increase? What would be the impact of these findings on our society? Prepare a report on status of sex ratio based on data.

(See Lesson-14)

a) तुमच्या शेजारच्या 10 कुटुंबांचे सर्वेक्षण करा आणि दोन यादी तयार करा.

Undertake a survey of 10 families in your neighborhoods and make two lists.

(i) निवडणूक चिंतांची यादी तयार करा.

Make a list of election related concerns in India.

(ii) लोकांनी सुचविलेल्या निवडणूक सुधारणांची यादी करा.

Make a list of the electoral reforms suggested by people.

iii) या सर्वेक्षणाच्या आधारे तुमचा निष्कर्ष लिहा

(पाठ-22)

On the basis of this survey, illustrate your conclusions.

(See Lesson-22)

डाटा एंट्री ऑपरेशन्स
Data Entry Operations
(229)
शिक्षक अंकित मूल्यांकन-पत्र
Tutor Marked Assignment

एकूण गुण : 20
Max. Marks: 20

- टिप्पणी : (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे. प्रत्येक प्रश्नाचे गुण त्या प्रश्नासमोर दर्शविले आहे.
Note : All questions are compulsory. The marks allotted for each question are given beside the questions.
- (ii) उत्तर पत्रिकेच्या पहिल्या पानावर आपले नाव, अनुक्रमांक विषय ठळक अक्षरात लिहावे.
Write your name, enrollment numbers, AI name, and subject on the first page of the answer sheet.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दात लिहा. 2
Answer any one of the following question in about 40 - 60 words.
- (a) शेखर "Notation" नावाचे एक नवीन फोल्डर बनवू इच्छितो पण चुकून "Notes" नावाचे फोल्डर बनवितो, फोल्डर चे नाव बदलण्यासाठी काय कृती कराव्या लागतात ते लिहा.

(पाठ-2)

Sekhar wants to create a new folder named "Notations", but wrongly created the folder named "Notes". Mention the steps to rename the folder as "Notations".

(See Lesson-2)

- (b) राज बाजारातून संगणकाचे हार्डवेअर चे सुटे भाग विकत घेऊन त्यांना एकत्र (असेंबल) करू इच्छितो. संगणक एकत्रित (असेंबल) करण्यासाठी आवश्यक चार भागांची नावे लिहा. संगणक एकत्रित (असेंबल) करून झाल्यावर खालील यादी पैकी कोणत्या सॉफ्टवेअर ची आवश्यकता सर्वात प्रथम असेल?

- (i) ड्राइवर सॉफ्टवेयर
- (ii) ऑपरेटिंग सिस्टम
- (iii) वर्ड प्रोसेसर
- (iv) एंटी-वायरस सॉफ्टवेयर

(पाठ-2)

Raj himself wants to assemble computer hardware parts by buying them from the market. Name any four essential parts which are required to assemble a computer. Which software from the list below will be required first to install the computer after assembling?

(See Lesson-2)

- (i) Driver Software
- (ii) Operating System
- (iii) Word Processor
- (iv) Anti- virus Software

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दात लिहा. 2
Answer any one of the following question in about 40-60 words.
- (a) श्रुतिला तिच्या संगणकाच्या फाइल्स, फोल्डर आणि स्टोरेज उपकरणाची श्रेणीबद्दल यादी करावयाची आहे. फाइल्स आणि फोल्डर संबंधित माहिती विवरण पाहण्यासाठी काय कृती कराव्या लागतात ते लिहा. (पाठ-2)
Shruti wants to know the hierarchical list of files, folders and storage devices of her computer. Suggest her the steps to view the files and folders with details.
(See Lesson-2)
- (b) खाली दिलेल्या की-बोर्ड निवडण्यासाठी काय शॉर्ट कट आहे.
(पाठ-3)
Write the keyboard shortcut keys of the following. (See Lesson-3)
- (i) पेज ब्रेक / Page break
 - (ii) सबस्क्रिप्ट / Subscript
 - (iii) आधीच्या सेल मध्ये जावा / Go to previous cell
 - (iv) डबल अंडरलाइन / Double underline
3. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दात लिहा. 2
Answer any one of the following question in about 40 - 60 words.
- (a) राहुल ने एक दस्तावेज बनवला आहे आणि त्यास दस्तावेज दुसऱ्यापासून सुरक्षित करावयाचा आहे. दस्तावेज सुरक्षित करण्याच्या पायऱ्या लिहा. (पाठ-3)
Rahul has created a document, and he wants to protect the document from others.
Write the steps to protect the created document. (Refer Lesson-3)
- (b) वर्कशीट आणि वर्कबुक मधील फरक स्पष्ट करा. (पाठ-6)
Differentiate between worksheet, and workbook. (See Lesson-6)
4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 100-150 शब्दात लिहा. 4
Answer any one of the following questions in about 100-150 words.
- (a) टाइपिंग स्क्रीन ऑब्जेक्ट, इंसर्शन पॉइंट, माउस पॉइंटर आणि एंड-ऑफ-डॉक्यूमेंट मार्कर यांच्या व्याख्या लिहा. (पाठ-3)
Define typing screen object, insertion point, mouse pointer, and end-of-document marker? (See Lesson-3)
- (b) फ्रीज पैन म्हणजे काय ते स्पष्ट करा. फ्रीज पैन वापरण्याचे फायदे उदाहरणसाहित स्पष्ट करा. त्यासाठी आवश्यक कृतीचा उल्लेख करा. (पाठ-6)
Explain freeze pan. Mention the advantages of using freeze pan with the help of suitable example. To do this, write the above steps. (See Lesson-6)

5. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 100-150 शब्दात लिहा.

4

Answer any one of the following questions in about 100-150 words.

- (a) राहुलला त्याच्या संगणकावर एक सॉफ्टवेअर स्थापन करायचे आहे. सॉफ्टवेअर स्थापन करण्यासाठी त्याची मदत करा, आणि सॉफ्टवेअर स्थापन करण्याच्या कृतीचा उल्लेख करा. परंतु सॉफ्टवेअर स्थापन करण्यामध्ये राहुलने एक चूक केली आणि म्हणून आता तो स्थापन केलेला प्रोग्राम हरवू इच्छितो. स्थापित केलेले सॉफ्टवेअर रद्द करण्यासाठीच्या आवश्यक पायऱ्या लिहा. (पाठ-2)

Rahul wants to install a software in his computer. Help him to install the software, and state the steps to do so. But Rahul made a mistake in installing the software, and now he wants to remove the installed program. List the steps to uninstall the software. (See Lesson-2)

- (b) रिच रिक्रूटमेंट कंपनीची एच आर मॅनेजर स्वाति ने उमेदवाराचा बायोडाटाचा एक स्प्रेडशीट मध्ये संग्रह केला आहे. ज्युनियर इंजिनीअर या पदासाठी 15 उमेदवार आहेत. उमेदवारांच्या मुलाखतीच्या चार फेऱ्या झाल्या आहेत. व्यवस्थापक (मॅनेजर) प्रत्येक फेरीची गोपनीय टिप्पणी एका स्प्रेडशीट मध्ये संग्रहीत करू इच्छितो त्यांची (वर्कबुक) कार्यपुस्तिका सुरक्षित ठेवण्यासाठी उपलब्ध असलेले अनेक पर्यायांची माहिती स्पष्ट करा. (पाठ-6)

Swati, HR Manager at Reach Recruitment Company, stored the candidates resumes in a spreadsheet. There are 15 candidates for the post of Junior Engineer. Four rounds were conducted to interview the candidates. The manager wants to store the confidential comments at each round of interview conducted in a spreadsheet. Explain the different ways of keeping his workbook safe.

(See Lesson-6)

6. खालीलपैकी कोणताही एक प्रकल्प तयार करा.

Prepare any one Project out of the following projects given below:

- (a) खाली दिलेल्या सारणीनुसार एक नवीन कार्यपुस्तिका (वर्कबुक) बनवा आणि फाइलला "payroll" नावाने सुरक्षित करा.

- आपल्याला हव्या असलेल्या सेलमध्ये लेबल आणि मूल्य जतन करा
- कर्मचाऱ्यांची संख्या सेल A6:A8 मध्ये लिहण्यासाठी ऑटो फील (AUTOFILL) वैशिष्ट्यांचा उपयोग करा.
- कॉलमची रुंदी तसेच रो ची उंची आवश्यकतेनुसार योग्य प्रमाणात सेट करा.
- लेबल योग्य प्रकारे संरेखित (अलायमेंट) करा.
- व्याप (Wrap) टेक्स्ट चा वापर करून इच्छित सेल एकत्र (मर्ज) करा.
- सारणीतील आपल्या इच्छेनुसार बॉर्डर, ग्रिडलाइन आणि छायांकित करा.
- सेल B2 ला शॉर्टटेड फॉर्मॅट मध्ये फॉर्मॅट करा.
- कर्मचाऱ्यांचे एकूण वेतन काढा.
- कार्य पुस्तिकेला पेजेवर उभे आणि आडवे नीट सेट करा.
- आपले कार्य सुरक्षित जतन करा. (पाठ-6)

	A	B
1	Payroll	
2	Date :	
3	EMP NO	EMP NAME
4	E001	Rahul
5	E002	Sekhar
6		Sangeeta

Create a new workbook as shown in the table below, and save the file as "payroll".

- (i) Enter labels, and values in the exact cell locations as desired.
- (ii) Use Autofill to put the employee number in cells A4:A8.
- (iii) Set the width of the columns, and the height of the rows appropriately.
- (iv) Set the label alignment appropriately.
- (v) Use wrap text, and merge cells as desired.
- (vi) Apply borders, gridlines, and shading to the table as desired.
- (vii) Format cell B2 in short date format.
- (viii) Calculate the gross salary for the employee.
- (ix) Set the worksheet vertically, and horizontally on the page.
- (x) Preserve your work. (See Lesson-6)

- (b) अनुपला त्याचे शिक्षक एक नवीन दस्तावेज बनवण्यासाठी मार्गदर्शन करत आहेत, त्या दस्तावेजा मध्ये उपलब्ध सामग्री जोडणे तसेच पुढील वापरासाठी दस्तावेज जतन करावयाचे आहे. दस्तावेज बनविणे, जतन करणे, एडिट करणे बाहेर पडणे या साठी आवश्यक पायऱ्या लिहा. (पाठ-3)

Anoop is directed by his teacher to manage the document in terms of creating a new document. Add content to a document, and save that document for later. Mention the steps to create a document, save a document, edit a document, and exit a document. (See Lesson-3)

गणित

Mathematics

(211)

शिक्षक अंकित मूल्यांकन – पत्र २०२२

Tutor Marked Assignment

एकूण गुण: 20

Max. Marks: 20

टीप - १) सर्व प्रश्नांची उत्तरे अनिवार्य आहे. प्रत्येक प्रश्नाचे गुण त्यांच्यासमोर दिले आहेत.

Notes:

All questions are compulsory. The marks allowed for each question are given at same place.

२) उत्तरपत्रिकेत पहिल्या पानावर वरील बाजूस आपले नाव, अनुक्रमांक, अध्ययनकेंद्राचे नाव, विषय इत्यादी माहिती स्पष्ट शब्दांत लिहावी.

Write your name enrollment numbers, AI name and subject on the top of the first page of the answer sheet

प्रश्न - १. पुढीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर ४० ते ६० शब्दांमध्ये लिहा.

गुण - 2

Answer any one of the following questions in about 40-60 words

- अ) पुनीत आपले बीएमआय (BMI) ठीक करण्यासाठी पहाटे फिरावयास जातात. तो आपल्या रोजच्या फिरण्याच्या पावलांच्या सरासरी नोंदीसाठी एका फिटनेस ऐपचा उपयोग करतो. एका आठवड्यासाठी (साप्ताहिक) नोंदी खालील कोष्टकांमध्ये दिले आहे.

सोमवार	मंगळवार	बुधवार	गुरुवार	शुक्रवार	शनिवार	रविवार
3500	3000	2700	3200	2300	2800	4000

- (i) पुनीत एका आठवड्यात एकूण किती पाऊले चालला ?
(ii) या आठवड्यात कोणत्या दिवशी तो सर्वाधिक पाऊले चालला ?
(iii) या आठवड्यात सरासरी किती पाऊले चालला ?

(धडा - 23 पहा)

Puneet goes for morning walk to correct his BMI. He uses a fitness app to note down his average steps per day whose results for a week are given in the table below-

Monday	Tuesday	Wednesday	Thursday	Friday	Saturday	Sunday
3500	3000	2700	3200	2300	2800	4000

- Calculate the total steps taken by Puneet in a week?
- On which day of the week did he walk the most?
- How many steps did he walk on an average in a week?

(See Lesson -23)

(b)

$x^2 + 1$	$x - 3$	$x^3 + x^2 + 1$	$x^4 + x^2 + 1$	$x^4 + 1$
$4x + 3$	$4x - 3$	$x^2 - 2x + 1$	$2x^3$	$5x^3 - x^2$

वरील कोष्टकाचा आधार घ्या.

- एका शिक्षकाने दहा विद्यार्थ्यांना फलकावर बहुपदी लिहिण्यास सांगितले.
- किती विद्यार्थ्यांनी घन बहुपदी लिहिली ?
- $x^2 - 2x + 1$ या बहुपदीस $x - 1$ या बहुपदीने भागा.

(धडा - 3 पहा)

$x^2 + 1$	$x - 3$	$x^3 + x^2 + 1$	$x^4 + x^2 + 1$	$x^4 + 1$
$4x + 3$	$4x - 3$	$x^2 - 2x + 1$	$2x^3$	$5x^3 - x^2$

Refer to above table. A teacher told ten students to write polynomials on black board.

- How many students wrote cubic polynomials?
- Divide the polynomial $x^2 - 2x + 1$ by polynomial.

(See Lesson- 3)

प्रश्न - 2. पुढीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर सुमारे 40-60 शब्दांत लिहा.

गुण - 2

Answer any one of the following questions in about 40-60 words

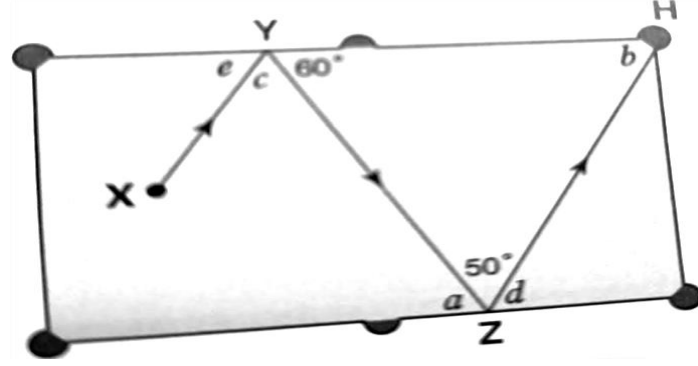
- अ) एक संख्यारेषा काढा. त्या रेषेवर O, A, B, C, D, E आणि F हे बिन्दु असे स्थापन करा की, ज्यांचे निर्देशक अनुक्रमे 0, 1, 2, 3, -1, -2, आणि -3 दर्शवितात. OB ला B बिंदूजवळ BB=1 एकक लंब काढा. O केंद्र मानून OB एवढ्या अंतराची त्रिज्या घेऊन संख्यारेषेला छेदणारा कंस करा. छेदनबिंदूस P नाव द्या. OP मोजा.

(धडा - 1 पहा)

- (a) On the number line take points O, A, B, C, D, E and F representing integer 0, 1, 2, -1, -2 and -3 respectively. At B draw BB' perpendicular to OB such that BB' = 1 unit. Taking O as a center and radius OB' draw an arc which intersect number line at P. Measure the length of OP.

(See Lesson 1)

B) बिल यार्ड चेंडूचा मार्ग 'X' पासून 'H' पर्यन्त बाणाच्या दिशेने दर्शविला आहे. XY आणि ZH हे समांतर मार्ग आहेत. तर कोण a,b,c,d आणि e च्या किमती लिहा. (धडा - 10 पहा)
 The arrow shows the path of a billiard ball from X to H. XY and ZH are parallel path. Find the value of angles a, b, c, d and e. Show your working process and give reasons. (See Lesson- 10)

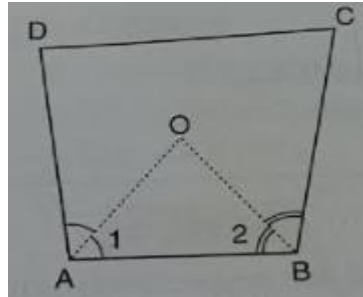

प्रश्न - ३. पुढीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर सुमारे ४० ते ६० शब्दांत लिहा .
 आकृतीत ABCD या चौकोनात AO आणि BO हे अनुक्रमे $\angle A$ आणि $\angle B$ चे दुभाजक आहेत. तर सिद्ध करा कि $\angle AOB = \frac{1}{2} (\angle C + \angle D)$

गुण - 4

Answer any one of the following questions in about 40-60 words

In a quadrilateral ABCD, AO and BO are the bisector of $\angle A$ and $\angle B$ respectively. Prove that $\angle AOB = \frac{1}{2} (\angle C + \angle D)$. (See Lesson 13)

ब) जर $x + \frac{1}{x} = 5$ तर $x^3 + \frac{1}{x^3}$ ची किमती काढा (पाठ 3)

If $x + \frac{1}{x} = 5$, find the value of $x^3 + \frac{1}{x^3}$.

(See Lesson-3)

प्रश्न - ४ पुढीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर सुमारे 100 ते 150 शब्दात लिहा.

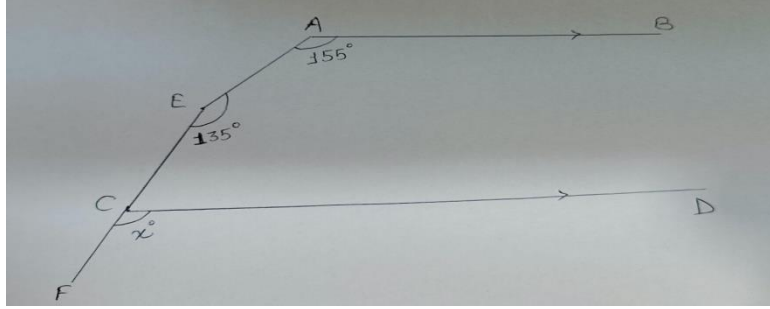
Answer any one of the following questions in about 100-150 words:

अ) आकृती मध्ये $AB \parallel CD$, $\angle A = 155^\circ$, $\angle E = 135^\circ$ आणि $\angle FCD = x^\circ$, तर 'X' ची किंमत किती?

(धडा - 12 पहा)

In figure $AB \parallel CD$, $\angle A = 155^\circ$, $\angle E = 135^\circ$ and $\angle FCD = x^\circ$, then find the value of x.

(See Lesson-12)

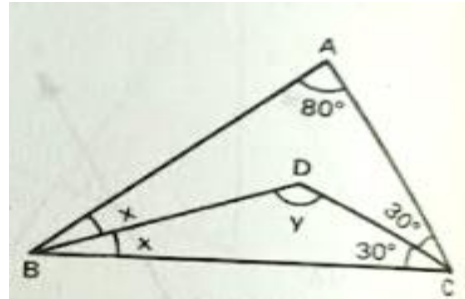

ब) आकृतीमध्ये ABC हा एक त्रिकोण आहे, त्यामध्ये $\angle A = 80^\circ$, $\angle C = 60^\circ$, $\angle B = 2X^\circ$ आणि $\angle BDC = Y^\circ$. BD आणि CD हे अनुक्रमे $\angle B$ आणि $\angle C$ चे दुभाजक आहेत. तर X आणि Y च्या किंमती काढा.

(धडा - 14 पहा)

In figure ABC is a triangle in which it is given that $\angle A = 80^\circ$, $\angle C = 60^\circ$, $\angle B = 2x^\circ$, and $\angle BDC = y^\circ$. BD and CD bisect $\angle B$ and $\angle C$ respectively. Calculate the value of x and y.

(See Lesson-14)

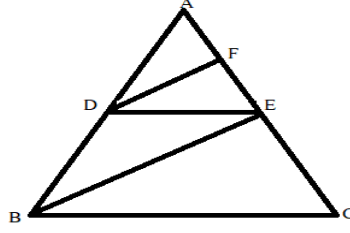
5. पुढीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर सुमारे 100-150 शब्दांत लिहा.

4

Answer any one of the following questions in about 100-150 words:

अ) पुढील आकृतीत, $DE \parallel BC$ और $DF \parallel BE$ आहे तर सिद्ध करा की $\frac{EF}{FB} = \frac{CE}{EB}$

a) In the figure, $DE \parallel BC$ and $DF \parallel BE$ then prove that $\frac{EF}{FB} = \frac{CE}{EB}$.

ब) एका वर्तुळात AB आणि CD या दोन जीवा अशा आहेत की, $AB = 6\text{ cm}$, $CD = 12\text{ cm}$ आणि $AB \parallel CD$ जर AB व CD यांच्यातील अंतर 3 cm असेल तर त्या वर्तुळाची त्रिज्या किती?

(धडा 15)

AB and CD are two chords of a circle such that $AB = 6\text{ cm}$, $CD = 12\text{ cm}$ and $AB \parallel CD$. If the distance between AB and CD is 3 cm, find the radius of circle. (See Lesson 15)

6) खालीलपैकी एक प्रकल्प पूर्ण करा.

6

Prepare any one of the project out of two given below.

a) एका गावातील/भागातील 50 कुटुंबांची त्यांच्यातील व्यक्ति संदर्भात आणि उत्पन्न या विषयी माहिती दर्शवणारा तक्ता पूर्ण करा. (धडा 24)

कुटुंबाचा अनुक्रमांक	कुटुंबातील एकूण व्यक्ति	कुटुंबाचे वार्षिक उत्पन्न (लाख)
1		
2		
50		

i) वरील कोष्टकातील कुटुंबातील व्यक्तींची संख्या कारीता वारंवारता सारणीद्वारा प्रस्तुत करा.

ii) कुटुंबातील व्यक्तींची सरासरी संख्या काढा या सरासरी संख्येपेक्षा अधिक व्यक्ति असणारी किती कुटुंबे आहेत?

iii) उच्च उत्पन्न असलेल्या 10 कुटुंबांच्या उत्पन्नाचा स्तंभालेख काढा.

a) Conduct the survey of 50 households from your locality/ village, regarding number of person in family and family income.

S. No. of family	Number of persons in family	Family annual income (₹ in lac)
1		
2		
50		

- (i) Present the data related to family members in tabular form mentioning frequencies.
(ii) Calculate the average family size. How many families are above the average family size?
(iii) Draw the Bar graph for top 10 earning families. (See lesson 24)

(b)

- काटकोन चौकोन ABCD असा पूर्ण करा. ज्याची बाजू $AB=DC=6$ CM आणि $AD=BC=2$ CM आहे.
 - सलंब चौकोन EFGH असा पूर्ण करा की बाजू DC च्या दोन्ही शिरोबिंदुपासून 1 CM अंतरावर 2 CM लांबीची दुसरी बाजू अशी काढा की जिची ऊंची (लंबांतर) बाजू DC पासून 3CM राहील.
 - चौरस FIJG असा पूर्ण करा की सर्व बाजू FG लांबीची राहील.
 - बाजू IJ चा मध्य काढून त्या मध्यापासून 3CM उंचीवर K बिंदु घ्या आणि IK, JK जोडा.
- पुढील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.
- A कर्ण AC आणि कर्ण DB मोजा.
 - B समलंब चौकोन EFGH चे क्षेत्रफळ काढा.
 - C कर्ण FJ आणि कर्ण IG मोजा.
 - D बाजु KI आणि KJ मोजा.
 - $\angle IKJ$ चे माप किती? (धडा 10,11,12,13,14 पहा)
- Construct a rectangle ABCD whose side $AB = DC = 6$ cm and $AD = BC = 2$ cm.
 - Construct a trapezium EFGH at a distance of 1 cm from both the vertices of the side DC whose other parallel side is 2 cm and is at a height of 3 cm from the DC.
 - Construct a square FIJG with the same dimension as the side FG.
 - Join I and J to the point k situated at a height of 3 cm from the midpoint of the side IJ.

Answer the following questions –

- Find the measure of diagonals AC and DB.
- Find the area of the trapezium EFGH.
- Find the measure of diagonals FJ and IG.
- Find the measure of KI and KJ.
- Find the value of $\angle IKJ$.

(See Lesson 10,11,12,13, 14)

विज्ञान व प्रयोग तंत्रज्ञान

Science and Technology

(212)

शिक्षक अंकित मूल्यांकन पत्र

Tutor Marked Assignment

एकूण गुण : 20

Max. Marks : 20

टीप : 1) सर्व प्रश्नांची उत्तरे देणे आवश्यक आहे. गुण समोर दिली आहेत.

Note : All questions are compulsory. The marks allotted for each question are given beside the questions.

(2) उत्तरपत्रिकेच्या पहिल्या पानावर वरच्या बाजूला तुमचे नाव, रोल नंबर, अभ्यास केंद्राचे नाव आणि विषय स्पष्टपणे लिहा.

Write your name, enrollment numbers, AI name, and subject on the first page of the answer sheet.

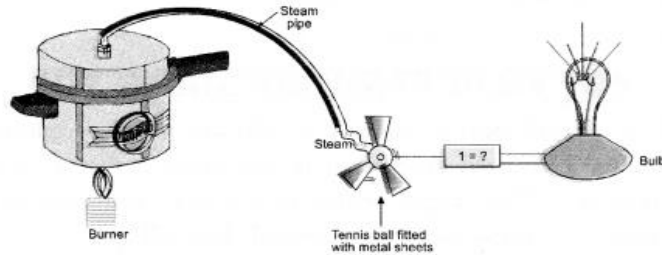
प्रश्न 1 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 40-60 शब्दात उत्तरे लिहावे.

2

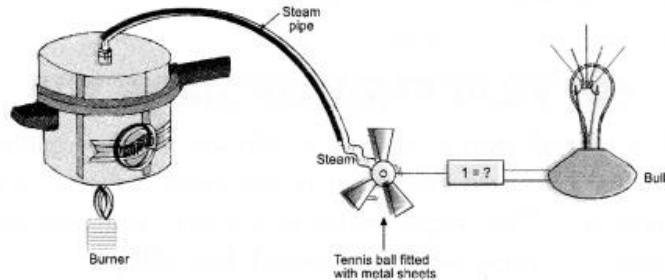
Answer any one of the following questions in about 40 - 60 words.

- (a) खालील आकृती वीज निर्मितीची क्रिया दाखवते.
- (b) धातूच्या तारांनी टेनिस चेंडू फिरवला जातो का?
- (c) त्या उपकरणाचे नाव सांगा जे या सिद्धांतावर कार्य करतो.
- (d) ऊर्जाचे ते रूप विद्युत उर्जेत रूपांतरित होते ते स्पष्ट करा.

(पाठ-14)

Following model demonstrates the process of thermo-electric production. (See lesson 14)

- i. Identify and label the device marked as 1.
- ii. A tennis ball fitted with sheets of metal is rotated. Explain the reason.
- iii. Name the device which relies on the principle demonstrated by this model.
- iv. The form of energy that is being converted into electrical energy. Make it clear

अथवा/OR

(ब) सुनीलने उन्हात कार पार्क केली अतिसुरक्षितेसाठी तीचे दरवाजे, आणि आरसे पुर्णपणे बंद केले, काही वेळाने गाडीचे दरवाजे उघडल्यावर त्याच्या लक्षात आले की, कारच्या आतील तापमान बाहेरील तापमानपेक्षा जास्त होते. उष्णतेच्या कोणत्या परिणामामुळे हे घडले ते स्पष्ट करा? जर कार पुर्णपणे पांढऱ्या कापडाने झाकलेली असेल तर त्या गाडीच्या अंतर्गत तापमानवर काही परिणाम होईल, जर होय कारण लिहा. (पाठ 14)

(b) The car is parked in the sun by Sunil, and he completely closes the doors, and windows of the car for safety. After some time opening the doors of the car, he realizes that the temperature inside the car was higher than the temperature outside. Explain that due to which effect of heat this happened. If the car is completely covered with white cloth, then there will be any effect in the internal temperature of that car, if yes, explain the reason. (See lesson 14)

प्रश्न 2 रा - खालील पैकी एका प्रश्नाचे 40-60 शब्दात उत्तरे लिहा

Answer any one of the following questions in about 40 - 60 words.

- अ) थंडीच्या ऋतुत थंडीपासून बचावासाठी अग्नीचा वापर उष्णता म्हणून केला जातो. प्रचंड थंडीमुळे शशिने खोलीचे तापमान वाढवण्यासाठी खोलीत आग लावली आणि बाहेरची थंड हवा खोलीत जाऊ नये म्हणून खोलीच्या खिडक्या आणि दरवाजे बंद केले, काही वेळाने गुदमारल्यासारखे वाटू लागले जेव्हा, खिडक्या उघडल्या तेव्हा बरे वाटू लागले या घटनेचे मुख्य काय कारण असेल ते स्पष्ट करा.
- a) In the winter season, fire is used as heat to escape from the cold. Due to the extreme cold, Shashi lit firewood in the room to increase the temperature of the room and closed the windows and doors of the room so that the cold outside air could not come into the room. After some time he felt suffocated. When the windows and doors of the room were opened, there was relief from suffocation. Explain exactly the main cause of event. (See lesson-26)
- ब) शास्त्रज्ञ नैसर्गिक रित्या उद्भवणाऱ्या ऑक्सीजन अणूच्या वस्तुमानाच्या 1/16 भागाला अणू वस्तुमान एकक म्हणून निवडतात कारण स्पष्ट करा. (पाठ - 3)
- b) Scientists choose 1/16 of the mass of a naturally occurring oxygen atom as the atomic mass unit. Explain the reason. (See lesson -3)

प्रश्न 3 रा - खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सुमारे 40-60 शब्दांमध्ये उत्तर द्या.

Answer anyone of the following questions in about 40-60 words.

- अ) जिवाणू-पेशी व वनस्पति पेशीची आकृती काढा आणि केवळ या पेशींना अनुवंशिक सामग्री पाठवणाऱ्या भागांची रूपरेषा काढा (पाठ-21)

Drawn out line diagrams of a bacterial cell, and a plant cell. Label only in part which convey the hereditary material in these cells.

(See Lesson-21)

- आ) जीवनाच्या उत्पत्तीशी संबंधित काही शास्त्रज्ञांची नावे खाली दिली आहेत त्यापैकी एक ओळखा ज्याने प्रयोगिक पुरावे देऊन जीवनाच्या उत्पत्तीच्या सिद्धांताचे समर्थन केले. (पाठ-20)

(i) ए आई ऑपेरिन

(ii) स्टैनली मिलकर

(iii) जेबीएस हॉल्डेन

(iv) हैरोल्ड यूरे

Name of scientist associated with origin of life are given below, identify one scientist out of these who gave experimental evidence for supporting the theory of origin of life. (See Lesson-20)

(i) A.I. Oparin,

(ii) Stanley Miller,

(iii) J.B.S. Haldane,

(iv) Harrold Urey.

प्रश्न 4 था - खालील कोणत्याही प्रश्नाचे उत्तर 100-150 शब्दात लिहा

(गुण 4)

Answer any one of the following questions in about 100 - 150 words.

- अ) अमृता तेच्या घराजवळील चौकोनी बागेच्या मध्यभागी बसली आहे ज्याची परिमिती 48 मीटर असून बागेच्या डाव्या बाजूला रास्ता आणि दुसऱ्या बाजूला इमारत आहे. काही मुले फटाके वाजवल्याने आवाज निर्माण होतो बागेत बसलेल्या अमृतला या फटाक्यांचा प्रतिध्वनि एकू येईल की नाही
कारण	सहित	उत्तर	लिहा

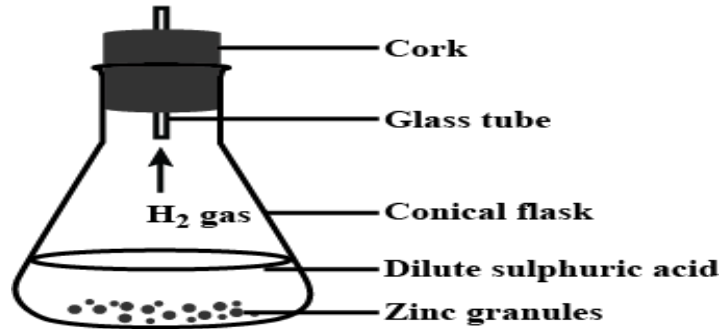
a) Amrita is sitting in the middle of the square garden near her house. Whose perimeter is 48 meters. There is a road on the left side of the perimeter of this garden and a building on the other side. Firecrackers are lit by some children in the street, due to which sound is produced. Will Amrita sitting in the garden hear the echo of this sound or not? Explain your answer with reason. (See lesson -18)

(b) खालील क्रियाप्रकल्प पहा आणि प्रश्नाची उत्तरे द्या.

(पाठ-4)

Observe the following activity and answer the questions

(See lesson 4)

1) जस्तच्या दोन क्रिस्टल मधील बदल प्रतिकर्षनाणे होतो, बदलाचे निरीक्षण करा.

The change between two crystals of zinc takes place by repulsion. Observe the change.

2) प्रतिक्रियेत तापमानात बदल होतो. तापमान बदलाची कारणे स्पष्ट करा.

There is a change in temperature in the reaction. Explain the causes of temperature change

3) जर काचेची नळी सौम्य {H₂SO₄} च्या संपर्कात आली तर दोन संपर्कात आली तर जास्त प्रमाणात होणारा रसायनिक बदल स्पष्ट करा.

If a glass tube is brought in contact with dilute H_2SO_4 . Explain the chemical change that takes place in the reaction when both come in contact.

4) रसायनिक क्रियेत निर्माण होणारा H_2 वायु गोळा करण्याची पद्धत सांगा.

Explain the mechanism of collecting H_2 gas produced in a chemical reaction.

5) वायूची विद्रव्यता आणि विद्रव्यता यांचा प्रभाव स्पष्ट करा.

Explain the effect of solubility, and insolubility in water of H_2 gas.

6) हा जड आहे की हलका वायु आहे कारण लिहा.

Explain with reason whether air is heavy or H_2 gas.

प्रश्न 5वा खालील एका प्रश्नाचे उत्तर 100 150 शब्दात लिहा (गुण 4)

Answer any one of the following questions in about 100 - 150 words.

अ) स्पष्टीकरणासह उत्तरे लिहा

- 1) वेगवेगळ्या विद्युत उपकरणासाठी वेगवेगळ्या प्रकारचे टर्बाईन का तयार होतात ?
- 2) परमाणु उर्जेत विखंडन क्रियेवर नियंत्रण करणे का आवश्यक आहे
- 3) जलविद्युत ऊर्जा, सौरऊर्जा आणि वायु उर्जांना नावीकरण ऊर्जा असे म्हणतात
- 4) सौर फोटोवोल्टिक सेल चा उपयोग करून MW ते MW पर्यंतची ऊर्जा उत्पन्न करता येते

Justify the following statements with reason.

- (i) There are different types of turbine construction for different types of power plants.
- (ii) It is absolutely necessary to control the fission process in nuclear power plants.
- (iii) Hydroelectric energy, solar energy, and wind energy are called renewable energy.
- (iv) It is possible to produce energy from mW to MW using solar photovoltaic cells.

(See lesson-12)

ब) जैव विकासाची आधुनिक सश्लेशनात्मक सिद्धांतानुसार खालील दिलेल्या प्राकृतिकारणाचा अर्थ सांगणारे योग्य वाक्याचा स्पष्टीकरण करा.

- (i) योग्यता की अतिजीविता
- (ii) जीवन उत्पत्ती
- (iii) परिवर्तीत जीनचा जास्तीत जास्त जनन
- (iv) औदयागिक मिलेनियम

Choose this connect phrase that explains the meaning of Natural Selection according to the Modern Synthetic Theory of evolution and justify your answer-

- (i) Survival of Fittest
- (ii) Origin of Life
- (iii) Greater reproduction of variant grass with adoptive advantage industrial melanism ?

(See Lesson-20)

प्रश्न 6 वा खाली दिलेल्या परीयोजनमधून कोणतीही एक योजना तयार करा

Prepare any one out of the Project given below:

1) आपल्या जवळच्या भागात जाऊन खालील सामान गोळा करा

2) तांब्याचा तारा 2)सल्फर 3)अल्युमिनियम पत्रा 4)लोखंडाचे खिळे 5) आयोडीन क्रिस्टल

खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा

क) धातू,आधातु चे वर्गीकरण करा

ख)लोखंडा च्या खिळ्यावर गंज चढतो कारण लिहा

घ) धातू +पानी अभिक्रिया लिहा

ड)H₂O आणि आधातु ची अभिक्रिया लिहा

(a) Visit in your area and collect the following articles. (See lesson 4)

(i) Copper wire, (ii) Sulphur, (iii) Aluminium sheet, (iv) Iron nail, (v) Iodine crystal

Answer the following:

(a) Classify these articles into metals, and non-metals

(b) There is a brown coating on the iron nail. Explain the reason

(c) Identify good conductors of heat, and define conductivity.

(d) Write down the reaction of metals with water.

(e) Write down the reactions of non-metals with water.

ख)पुनीत त्याचा मित्र रस्त्यावर मोटर सायकल चालवत आहे दोन्ही मोटरसायकल वेगवेगळ्या वेळेवर वेगवेगळ्या ठिकाणी सापडतात प्रत्येकाला पाच मिनिटात पाच ठिकाणांची नोंद करा

(i) सारखी गतीसाठी स्थितीचा आलेख काढा असमान गतीसाठी ची स्थिति चा आलेख काढा

(ii)असमान गतीसाठी ची स्थितिचा वेग आलेख काढा

(iii)तुम्ही आणि तुमचा मित्र यांनी नक्की केलेल्या अंतरची खात्री करा

iv) यावरून कोणाची गती (वेग)जास्त आहे

(पाठ-9 देखें)

(b) If Puneet and his friend ride a motorbike on the road, you will notice that at different times, both motorbikes are found at different positions. Note down five positions at five time intervals for each.

(i) Plot Position Time Graph for Uniform Motion

(ii) Plot Position Time Graph for Non Uniform Motion

(iii) Calculate Velocity from Position Time Graph

(iv) Calculate Distance travelled by you, and your friend in 10 Minutes

Examine whose speed is more?

(See lesson-9)

अर्थशास्त्र

Economics

(214)

शिक्षक चिन्हांकित मूल्यांकन - पत्र

Tutor Marked Assignment

एकूण गुण : 20

Max: Marks: 20

- टिप्पणी : (i) सर्व प्रश्नांनाची उत्तरे देणे बंधनकारक आहे ,प्रत्येक प्रश्नांच्या पुढे प्रश्नांचे गुण दिले आहेत.
Note : All questions are compulsory. The marks allotted for each question are given beside the questions.
- (ii) उत्तर पत्रिकेच्या पहिल्या पानावर तुमचे नाव, हजेरी क्रमांक, अभ्यास केंद्राचे नाव आणि विषय स्पष्टपणे लिहा.

Write your name, enrollment numbers, AI name and subject on the first page of the answer sheet.

1. खालील दिलेल्या प्रश्नांपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दात लिहा. 2

Answer any one of the following questions in about 40-60 words.

- (a) "संसाधनाच्या आत्याधिक गैरवापरामुळे शाश्वत विकासाच्या आधारावर अर्थशास्त्राची व्याख्या केली जाते" योग्य उदाहरणसह विधान स्पष्ट करा. (पाठ- 1)
Economics is defined on the basis of sustainable development due to excessive misuse of resources." Explain the statement with a suitable example.
(See Lesson-1)
- (b) मानवी गरजा अनंत आणि वेगवेगळ्या प्रकारच्या आहेत "एक गरज पूर्ण झाली की दुसरी गरज निर्माण होते" या विधानाच्या प्रकारात गरजांच्या वैशिष्ट्ये यादी करा.

(पाठ-2)

Human needs are infinite and of different types. When one need is satisfied, another need arises. List the characteristics of needs in the light of this statement.

(See Lesson-2)

2. खालील दिलेल्या प्रश्नांपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दात लिहा. 2

Answer any one of the following questions in about 40-60 words.

- (a) "आजकाल जगातील देशांनी ती आर्थिक व्यवस्था स्वीकारली आहे जी नफा आणि समाजाच्या कल्याणावर आधारित आहे "या विधानाच्या आधारे आर्थिक व्यवस्थाच्या वैशिष्ट्ये यादी करा. (पाठ-4)

"Nowadays most of the countries of the world have adopted economic system which is based on the principle of profit as well as welfare of the society". List the characteristics of an economic system on the basis of this statement.

(See Lesson -4)

- (b) "अर्थव्यवस्थेतील संसाधनाची वाढ माणसाच्या वाढत्या गरजा पूर्ण करण्यासाठी आधार प्रदान करते आणि केंद्रीय समस्या देखील सोडवते .योग्य उदाहरणासह विधान स्पष्ट करा.

(पाठ-5)

"The increase of resources in the economy provides the basis for meeting the increasing needs of man and also solves the central problems". Explain the statement with a suitable example. (See Lesson-5)

3. खालील दिलेल्या प्रश्नांपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दात लिहा. 2

Answer any one of the following questions in about 40-60 words.

- (a) "एखाद्या वस्तूची किंमत ठरविण्यासाठी मागणी आणि पुरवठा बाजारपेठ महत्वाची भूमिका बजावतात आकृतीबंधाच्या साहाय्याने या विधानाचे परीक्षण करा.

(पाठ-11)

Demand and supply play an important role in the market to determine the price of a commodity". Examine this statement with the help of a diagrammatic representation.

(See Lesson-11)

- (b) ऑनलाइन खरेदी ग्राहकमध्ये लोकप्रिय झाली आहे. या विधानाच्या प्रकाशात योग्य उदाहरणसह ऑनलाइन खरेदी वाढण्याची कारणे ओळखा.

(पाठ-12)

"Online shopping has become popular among customers". In the light of this statement, with suitable examples, identify the reasons for the increase in online shopping.

(See Lesson-12)

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 100-150 शब्दा मध्ये लिहा. 4

Answer any one of the following questions in about 100-150 words.

- (a) उत्पादकच्या विशेषत शेतकऱ्याच्या हिताचे रक्षण करण्यासाठी मूल्य सरकारचे एक साधन मानले जाते हे विधान सविस्तर चित्रीकरणाच्या मदतीने स्पष्ट करा.

(पाठ-13)

Support price is considered as an instrument of the government to protect the interests of the producers especially the farmers. Elaborate this statement with graphical representation.

(See Lesson-13)

- (b) तुमच्या क्षेत्रातील कोणत्याही विमा कंपनीच्या शाखा कार्यालयास भेट द्या. शाखेच्या विमा कार्यकारी अधिकाऱ्याशी विमा पॉलिसी मिळविण्याच्या प्रक्रियेची चर्चा करा. चर्चेवर आधारित संक्षिप्त अहवाल तयार करा.

(पाठ-16)

Visit any insurance company branch office in your area. Discuss the procedure for obtaining an insurance policy with the Insurance Executive Officer of the branch. Prepare a brief report based on the discussion.

(See Lesson-16)

5. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 100-150 शब्दा मध्ये लिहा. 4

Answer any one of the following questions in about 100-150 words.

- (a) पूर्णपणे स्पर्धात्मक बाजार आणि मक्तेदारी बाजार यातील फरक लिहा. (पाठ-12)

Distinguish between perfectly competitive market, and monopoly market.

(See Lesson -12)

- (b) भारतातील अर्थव्यवस्थेने स्वतंत्र्यपूर्व काळाच्या तुलनेत कालांतराने तिच्या वैशिष्ट्यांमध्ये उल्लेखनीय प्रगतिशील बदल दाखवले आहेत खाली दिलेल्या वैशिष्ट्यांच्या आधारे ते स्पष्ट करा.

1) दरडोई उत्पन्नाची निम्न पातळी

2) लोकसंख्येचा प्रचंड दबाव

3) गरीबांचे अस्तित्व

4) तांत्रिक प्रगती

(पाठ-19)

The Indian economy has shown remarkable progressive changes in its characteristics over time as compared to the pre-independence period. Justify the statement on the basis of the characteristics given below-

i) Low level of per capita income.

ii) Heavy population pressure.

iii) Existence of Poverty,

iv) Technological Progress.

(See Lesson-19)

6. खालील दिलेल्या सूचनानुसार एक प्रकल्प तयार करा.

6

Prepare any one project on the basis of information the given below:

(a) भारत एक विशाल देश आहे. एकूण लोकसंख्येचा मोठा भाग ग्रामीण भागात राहतो. जेथे त्यांना बेरोजगारी आणि गरीबी मुळे अनेक समस्यांना तोंड द्यावे लागते. मनरेगा 2005 च्या अमलबजावणीमुळे आशा समस्यापासून मुक्त होण्यासाठी आशेचा एक नवीन किरण आला आहे. मनरेगा 2005 वर एक प्रकल्प तयार करून अर्थव्यवस्थेच्या सद्यस्थितीत त्यांची प्रसंगीकता सिद्ध करा.

(पाठ-21)

India is a huge country. A major part of the total population lives in rural areas where they are facing lot of problems due to unemployment, and poverty. The implementation of MGNREGA, 2005 has given a new ray of hope to get rid of such problems. Prove its relevance in the current state of the economy by preparing a project on MNREGA-2005.

(See Lesson-21)

(b) "प्राथमिक आणि माध्यमिक शिक्षणासाठी योजना "या विषयावर खालील मुद्द्यावर आधारित हा संक्षिप्त प्रकल्प तयार करा -

- सर्व शिक्षा अभियान.
- शाळेतील मध्यान भोजनासाठी राष्ट्रीय कार्यक्रम.
- राष्ट्रीय माध्यमिक शिक्षा अभियान (आरएम एस ए)
- माध्यमिक स्तरावर अपंगासाठी सर्व समावेशक शिक्षण (आईईडीएसएस)
- साक्षर भारत

(पाठ-21)

Prepare a short project on the topic "Schemes for Primary and Secondary Education" on the basis of the following points-

Sarva Siksha Abhiyan (SSA)

- National programme of Mid-day meals in School
- Rashtriya Madhyamik Shiksha Abhiyan (RMSA)
- Inclusive Education for the Disabled at Secondary Stage (IEDSS)
- Saakshar Bharat

(See Lesson-21)

व्यावसायिक अध्ययन
Business Studies
(215)
शिक्षक अंकित मूल्यांकन-पत्र
Tutor Marked Assignment

एकूण गुण - 20
Max. Marks: 20

टिप्पणी : (i) सर्व प्रश्न सोडवणे आवश्यक, प्रत्येक प्रश्नाच्या उजव्या बाजूला मार्क दिलेले आहेत.

Note : All questions are compulsory. The marks allotted for each question are given beside the questions.

(ii) उत्तरपत्रिकेच्या पहिल्या पानावर आपले नाव, आपला क्रमांक, केंद्राचे नाव आणि विषय स्पष्ट शब्दात, अक्षरात लिहावा.

Write your name, enrollment numbers, AI name and subject on the first page of the answer sheet.

1. खालील पैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दात लिहा.

2

Answer any one of the following questions in about 40-60 words.

a) व्यापारासाठी वाहतूक हे साधन सहाय्यभूत साधन आहे हे आपल्या स्वतःच्या वाक्यात स्पष्ट करा.

(पाठ-5)

“Transport is an auxiliary to trade”. Explain this statement in your own words.

(See Lesson-5)

b) मिसेस शबिना हे जड वस्तूंचा उत्पादन व्यवसाय करित आहेत विविध राज्यांमध्ये करण्याचे त्यांनी ठरविलेले आहे, त्यासाठी वाहतूक हे साधन आवश्यक आहे. त्या वाहतूक साधनांचे फायदे सांगा.

(पाठ-5)

Ms Shabina is running a business of heavy goods, and machinery and she wants to expand her business to different states. Suggest her most suitable mode of transport with its benefits.

(See Lesson-5)

2. खालील पैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दात लिहा.

2

Answer any one of the following questions in about 40-60 words.

a) अ ब क कंपनी ही रोमाणिया शहरात माल पाठविण्याचे काम करित आहे. रोमाणिया शहरात एक गुदाम आहे त्या ठिकाणी स्थानिक व्यक्तीसाठी एक भांडार आहे त्या भांडारत माल पाठवण्यासाठी सीमाशुल्क द्यावे लागते, त्याचे सविस्तर स्पष्टीकरण द्या.

(पाठ-6)

ABC Company ships goods frequently to Romania. There is a warehouse in Romania to store the goods which are sold to local customers. ABC Company has to pay custom duty upon entry of the goods to Romania. Explain which kind of warehouse deals with payment of custom duty.

(See Lesson-6)

- b) आपल्या मित्राचे आजी-आजोबा दुसऱ्या राज्यात राहत आहेत.त्यांना वारंवार पैसे पाठवावे लागतात. पैसे पाठवण्याची कोणकोणती माध्यमे आहेत. (पाठ - 8)

Your friend wants to transfer money to his grandparents living in a different state. What are the various ways available to him for transferring the money?

(See Lesson-8)

3 खालील पैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दात लिहा.

2

Answer any one of the following questions in about 40-60 words.

- a) खाजगी कुरियर सेवा व डाकघर कुरियर सेवा यातील फरक सांगा त्यातील खाजगी कुरियर सेवा मधील दोन व्यक्तीची नावे लिहा.

(पाठ-8)

“Private operators” also provide courier services. Name any two operators, and explain in your own words, any two major differences between private operator, and post office courier services.

(See Lesson-8)

- b) मूल्य शृंखला मध्ये के पी ओ आणि बी पी ओ याचे महत्व सांगा या विधानाशी सहमत आहे का? त्यावर चर्चा करा. (पाठ-11)

KPO is the upward shift of BPO in the value chain. Do you agree with this statement? Comment.

(See Lesson-11)

4. खालील पैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 100-150 शब्दात लिहा.

4

Answer any one of the following questions in about 100-150 words.

- a) व्यावसायिक क्षेत्रामध्ये वस्तूची खरेदी-विक्री केली जाते. एखाद्या उदाहरणाद्वारे वस्तूची खरेदी विक्री कशी केली जाते ते स्पष्ट करा. (पाठ-12)

All business enterprises are engaged in purchasing and selling things. Explain in your own words with examples, the concept of sale and purchase. (See Lesson-12)

- b) श्री राकेश हे उत्तम विक्रेते होण्यासाठी त्यांच्यात कोणकोणते गुण आवश्यक आहेत यशस्वी विक्रेता होण्यासाठी सामान्य गुण कोणते पाहिजेत ते स्पष्ट करा. (पाठ-16)

Mr Rakesh wants to become a successful salesperson in his life. Explain him certain common qualities that every salesperson should possess.

(See Lesson-16)

5. खालील पैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 100-150 शब्दात लिहा.

Answer any one of the following questions in about 100-150 words.

4

- a) श्री कौशिक यांना मोठ्या प्रमानावरील किरकोळ व्यापार करावयाचा आहे .एकाच इमारतीत विविध वस्तु विक्रीस ठेवलेल्या आहेत .त्यातील एका दुकानाचा प्रकार उदाहरणसह स्पष्ट करा.

(पाठ-14)

Mr. Kaushik wants to run a large scale retail trade; where in large variety of goods can be sold in a single building. Explain the types of such stores with example.

(See Lesson-14)

- b) बाजारपेठेमध्ये वस्तूच्या किमती वाढत आहेत आणि उत्पादन क्षेत्रामध्ये वस्तूच्या किमती कमी होत आहेत या बदल बाजारपेठेतील परिस्थितीचे विश्लेषण करा.

(पाठ-6)

You are aware that Scarcity in supply of goods may increase their price in the market. Again, excess production and supply may also lead to fall in prices of the product. Analyze how to maintain a reasonable level of price in a market.

(See Lesson-6)

6. खालील दिलेल्या प्रकल्पा पैकी एक प्रकल्प तयार करा.

Prepare any one project of the following projects given below.

6

- a) विक्री संवर्धन प्रक्रियेत वस्तूची विक्री वाढण्याचे महत्व श्रीमती क ख ग या किराणा मालाचे दुकान चालवीत आहेत, त्या दुकानातील वस्तूची विक्री वाढवण्यासाठी कोणकोणते उपाय कराल ते स्पष्ट करा.

(पाठ-16)

Mrs XYZ is running a grocery store, and wants to increase the sale of product. Do you think sales promotion is important in increase the sale of product? If yes, explain.

(See Lesson-16)

- b) इंटरनेटच्या माध्यमातून, वर्तमानपत्रातून, जाहिरातीच्या माध्यमातून वस्तूची विक्री कशी केली जाते ते सांगा आणि इंटरनेट वस्तूच्या विक्रीचे फायदे-तोटे स्पष्ट करा.

(पाठ-16)

Read any one Newspaper and find out from the articles, and advertisements about the products being sold through Internet. Mention the advantages and disadvantages, of Internet shopping.

(See Lesson-16)

गृह विज्ञान
Home Science
(216)

शिक्षक अंकित मूल्यांकन पत्र
Tutor Marked Assignment

एकूण गुण : 20
Total Marks: 20

टिप्पणी : (i) सर्व प्रश्नांची उत्तर देणे अनिवार्य आहे. प्रत्येक प्रश्नाचे गुण प्रश्नांसमोर दिले आहेत.

Note : All questions are compulsory. The marks allotted for each question are given beside the questions.

(ii) उत्तर पत्रिकेच्या पहिल्या पानावरती आपले नाव, अनुक्रमांक, सेंटरचे नाव विषय स्पष्ट समजेल असे लिहावे.

Write your name, enrollment numbers, AI name, and subject on the first page of the answer sheet.

1. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दात लिहा. 2

Answer any one of the following questions in about 40-60 words.

(अ) अशी एक म्हण आहे की “आरोग्य संपत्ती आहे” ह्या म्हणीचे स्पष्टीकरण व चांगल्या आरोग्याचे महत्व याची दोन कारणे सांगा. (पाठ 7)

There is a common saying ‘Health is Wealth.’ Justify this by giving two reasons stating the importance of good health. (See Lesson 7)

(ब) तुम्हाला असे वाटते का की सामाजिक स्वास्थ्य हे चांगल्या आरोग्याचा एक महत्वाचा भाग आहे? ते लक्षात घेऊन सामाजिक स्वास्थ्य ची गुण वैशिष्ट्य समजावून सांगा. (पाठ 7)

Do you think social health an important dimension of good health? State the characteristics which reflect good social health. (See Lesson 7)

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दात लिहा. 2

Answer any one of the following questions in about 40-60 words.

(अ) बारकाईने आपल्या घराचे परीक्षण करून संभाव्य क्षेत्र शोधून काढा जिथे अपघात होऊ शकतो. (पाठ 13)

Critically examine your home and identify two potential zones where accidents can occur. (See Lesson 13)

(ब) स्वयंपाक करताना कपड्यांना आग लागून किंवा कपडे पेट घेऊन अपघात होतात हे आपण एकतो, असे अपघात होऊ नये या साठी दोन योग्य पर्याय सुचवा. (पाठ 13)

Accident of clothes catching fire while cooking are frequent. State any two appropriate ways by which such accidents can be avoided. (See Lesson 13)

3. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दात लिहा. 2
Answer any one of the following questions in about 40-60 words.
(अ) बेबी रत्ना 8 महिन्याची आहे, तिच्या हया टप्प्यातील परिपक्वतेमुळे होणारी एक कृती सांगा व अध्ययनामुळे शिकण्यामुळे होणारी एक कृती सांगा. (पाठ 18)
Baby Ratna is 8 months old, state one activity during this stage which is due to maturation, and one activity which can be due to learning.
(See Lesson 18)
(ब) दोन अंनुवंशिक वैशिष्ट्य आणि दोन वातावरणातून तुम्ही शिकलेल्या गोष्टीची यादी करा (पाठ 18)
List two characteristics inherited, and two attributes that you have learnt from the environment.
(See Lesson 18)
4. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 100-150 शब्दात लिहा. 4
Answer any one of the following questions in about 100-150 words.
(अ) तंतु/धागा बघून व स्पर्श करून आणि देखभाल कशी करता येईल अशी यादी करा.
• कापूस
• लोकर
• रेशिम
• नायलॉन (पाठ-10)
Fibres can be identified by look, and feel. Make a list of the appearance, touch, and care required to maintain the following fibres:
• Cotton
• Wool
• Silk
• Nylon (See Lesson 10)
(ब) विणकाम म्हणजे काय? त्याची दोन वैशिष्ट्य सांगा विणकाम आणि विणणे ह्यात काय फरक आहे? (पाठ-10)
What is weaving? Write the two characteristics of weaves. How is weaving different from knitting?
(See lesson 10)
5. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 100-150 शब्दात लिहा. 4
Answer any one of the following questions in about 100-150 words.
(अ) मानवी व अमानवी संसाधनांची प्रत्येकी दोन साधने जी तुमच्याकडे आहेत त्याची यादी लिहा, तुमच्या मित्राला सगळ्या संसाधनांचा योग्य वापर कसा करायचा अशा दोन सूचना द्या. (पाठ-14)
How are Human Resources different from Non-Human Resources? List two Human and Non-Human resources that you possess. Give two tips to your friend on how to use resources efficiently?
(See Lesson-14)

- (ब) तुम्हाला तुमच्या कुटुंबासाठी एका थंड हवेच्या ठिकाणी सहलीचे नियोजन करायचे आहे, व्यवस्थापनाच्या चार पायऱ्या लक्षात घेऊन तुम्ही काय करणार ते लिहून काढा.

(पाठ-14)

You have to plan a trip to a hill station for the family. Using the four steps of management, list the actions you will take. (See Lesson-14)

6. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा.

6

Answer any one of the following questions in detail.

- (अ) खालील प्रश्नाची उत्तरे देऊन तुमच्या जीवनातील अन्नाचे महत्त्व सांगा.

- 1) अन्न सेवनाची कोणतीही दोन महत्वा कार्येचे वर्णन करा की जी जीवनात महत्वाची असतात, त्याच बरोबर कोणत्याही दोन पोषक तत्वे जी शरीराला आवश्यक आहेत, आपल्या जीवनातील पोषक तत्वांची विशेषता लिहा.
- 2) पाच अन्न घटक वापरून तुमच्या जीवनातील एक दिवसीय आहार नियोजना बनवा.

(पाठ 2 व 3)

Explain the importance of food in your life, by answering the following questions:

- (i) Any two functions of food that are important to sustain life, and characteristics of any two macro nutrients which are essential for our body.
- (ii) Make one day diet plan for yourself using five food groups meals a day.

(See Lesson 2 & 3)

- (ब) 0 ते 5 वर्षांच्या मुलाचे निरीक्षण करा.

- 1) कोणतेही चार शारीरिक विकासाचे घटक सविस्तर सांगा, ज्याचा परिणाम शारीरिक विकासासाठी आवश्यक आहे किंवा परिणाम करतो.
- 2) तुमच्या मते व्यक्ति अंतर्गत भिन्न असते हे अनुवंशिकते मुळे की वातावरणमुळे असते ते योग्य उदाहरणे देऊन समजावून सांगा.

(पाठ-18)

Observe a child of 0 to 5 years,

- (i) Describe detail the influence of any four factors which you felt were very important for the physical development of the child.
- (ii) In your opinion, what is more important for causing individual differences Heredity or Environment? Explain by giving examples

(See Lesson-18)

मनोविज्ञान
Psychology
(222)
शिक्षक अंकित मूल्यांकन-पत्र
Tutor Marked Assignment

एकूण गुण : 20

Max. Marks: 20

टिप्पणी : (i) सर्व प्रश्न सोडवणे आवश्यक आहे, प्रत्येक प्रश्नाचे गुण त्या प्रश्नासमोर दर्शविले आहेत.

Note : All questions are compulsory. The marks allotted for each question are given beside the questions.

(ii) उत्तर पत्रिकेच्या पहिल्या पानावर आपले नाव, परीक्षा नंबर अभ्यास केंद्राचे नाव व विषय स्पष्ट शब्दात लिहा.

Write your name, enrollment numbers, AI name, and subject on the first page of the answer sheet.

1. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दात लिहा. 2

Answer any one of the following questions in about 40-60 words.

(a) व्यक्तीच्या समग्र विकासावर प्रभाव पाडणाऱ्या कमीत कमी दोन घटकाचे वर्णन करा.

(पाठ - 9)

Different factors influence development. Describe at least two factors that influence the overall development of an Individual. (See Lesson 9)

(b) दारिद्र्याच्या भयानक परिणामामुळे दारिद्र्याच्या विविध प्रकारांचे स्पष्टीकरण द्या.

(पाठ - 16)

Poverty is one of the major concerns for almost every society as it has some dreadful consequences. Shed light on the different types of poverty that exists in a society.

(See Lesson 16)

2. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दात लिहा. 2

Answer any one of the following questions in about 40-60 words.

(a) जीवनाचे असे एकही क्षेत्र नाही की ज्यात “योग”चा वापर उपयोग होत नाही. जीवनातील विविध क्षेत्रात “योग” चा कसा उपयोग होतो ते स्पष्ट करा.

(पाठ-25)

There is no domain of life where Yoga is not relevant. Identify the applications of Yoga in different walks of life. (See Lesson-25)

- (b) आजूबाजूच्या वातावरणात विशेष प्रशिक्षण देणाऱ्या स्थानिक, राज्यस्तरीय आणि राष्ट्रीय संस्थांचे खालील तक्त्यामध्ये वर्गीकरण करा : (पाठ-21)

क्र. सं.	संस्थांचा प्रकार	स्थानीक	राज्यस्तरीय	राष्ट्रीय
1	तंत्रनिकेतन पदविका			
2	पत्रकारिता			
3	व्यावसायिक संस्था			
4	शिल्प कला शाळा			
5	व्यापारात्मक संस्था			
6	विशेष संस्था			

Identify the local / state / national run institutes providing specialized training in your surroundings and categorize them in the table given below: (See Lesson 21)

S.No.	Type of Institution	Local	State	National
1	Polytechnique			
2	Correspondence Institution			
3	Professional Institute			
4	Craft Training School			
5	Commercial Institution			
6	Special Institution			

3. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दात लिहा.

2

Answer any one of the following questions in about 40-60 words.

- (a) पतंजलीने योगाच्या आठ सूत्रांचे आंतरिक आणि बाह्य घटकांमध्ये विभाजन केले आहे. त्या घटकांचे विवेचन करा. (पाठ-25)

Patanjali divided eight sutras of yoga as internal and external aids to yoga. Identify the internal and external aids to yoga. (See Lesson 25)

- (b) भावनांमध्ये एक प्रकारचे सातत्य असते. आपण जीवनात सकारात्मक व नकारात्मक भावनांची ईच्छा जास्त प्रमाणात का करतो याचे योग्य करणासह स्पष्टीकरण द्या. (पाठ-17)

Emotions are like a continuum. We go through positive and negative emotions in life. But positive emotions are desired more and more by us. Explain why we desire positive emotions. The support your answer with suitable reasons.

(See Lesson 17)

4. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 100-150 शब्दात लिहा.

4

Answer any one of the following questions in about 100-150 words.

- (a) "आपल्या आजूबाजूला घडणाऱ्या घटकांची कारणे समजून घेण्यासाठी जिज्ञासा आपल्याला प्रेरित करते, दैनंदिन जीवनातील उदाहरणाचा वापर करून स्पष्ट करा की मानशास्त्र सामान्य व्यक्तीचे वर्तन घेताना भिन्न कसे आहे. (पाठ-1)

"As human beings our curiosity drives us to know the reason behind various events happening around us." Using examples of day to day life, explain what makes psychology different from the layman's understanding of behavior? (See Lesson 1)

- (b) जगामध्ये घडणाऱ्या सर्व कल्पनांची व शोधांची जननी 'सर्जनशीलता' आहे आर्किमिडीज सिद्धांत तानुसार शोधामधील सर्जनशीलतेच्या अवस्थांचे वर्णन करा.

(पाठ-7)

"Creativity is the mother of all inventions and discoveries in the world". Explore the story of "Archimedes Principle", and identify the stages of creativity in this discovery.

(See Lesson- 7)

5. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 100-150 शब्दात लिहा.

4

Answer any one of the following questions in about 100-150 words.

- (a) आपण ज्या समूहाचे सदस्य आहात त्याची व्याख्या देऊन समूहाची यादी तयार करा आणि एक समूह दुसऱ्या समूहापेक्षा भिन्न कसा व एक समूहाचा सभासद म्हणून तुमचे समूहासाठी योगदान भिन्न कसे ते स्पष्ट करा. (पाठ-13)

Identify the groups you are a part of, and make a list of these groups. Explain how these groups differ from one another, and how as a member your contribution is different in each of these groups. (See Lesson 13)

- (b) "शरीर आणि मन हे आपल्या व्यक्तीमत्वाचे दोन भाग आहेत. जर आपले मन प्रसन्न, आनंदी असेल तर आपण कोणतेही कार्य कार्यक्षमतेने व उत्साहाने करतो त्याच प्रमाणे आपले शरीर निरोगी असेल तर आपले मन आनंदी, सतर्क व उत्साही असते. मन आणि शरीराचे आरोग्य चांगले ठेवण्यासाठी कोणतेही तीन मार्ग स्पष्ट करा.

(पाठ-24)

"Our body and mind are two parts of a whole. If the body is healthy, the mind also remains radiant, alert, enthusiastic, and vice-versa". Comment upon the nature of mind-body relationship, and suggest at least three ways to maintain a healthy body mind relationship. (See Lesson 24)

6. खाली दिलेल्या कृतीयोजने पैकी कोणत्याही एकावर प्रकल्प करा.

6

Prepare any one project out of the given below:

- (a) पान नं 56 वर अंकविस्तार चाचणी दिलेली आहे (कृती१) ही चाचणी कमीत कमी ७ लोकांना सोडवायला द्या. आणि त्याची सांखिक माहितीची (डाटा) नोंद ठेवा. जादुई संख्या ७-२ एकमित सांखिकी माहितीसाठी (डाटा) बरोबर आहे का? जादुई अंक सिद्धांतानुसार एकमीत (डाटा) चे स्वरूप स्पष्ट करा. (पाठ-6)

On Page no. 56, a digit span test is given (Activity 1). Conduct this test on a minimum of seven people, and record the data. Does the magic number 7 ± 2 hold true for the collected data? Comment upon the nature of data collected in the light of the magic number theory. (See Lesson 6)

- (b) आपल्या निवासी भागात योग शिबिराचे आयोजन केले जाणार आहे “भावातील ध्यान अभ्यास” यासंबंधी समाजात जागरूकता निर्माण करण्यासाठी वक्ता म्हणून तुम्हाला निमंत्रित करण्यात आले आहे . तुम्ही वरील विषयावर भाषण तयार करा ते भाषण माहितीयुक्त व समाजातील सर्व स्तरावरील व्यक्तींना समजण्यास सोपे असावे. (पाठ-27)

In your residential area, a yoga camp is being organized. You are invited as a speaker to spread awareness on the aspect of “Transcendental Meditation Practice”. Prepare a speech for the given topic such that it is informative and easy to understand by all sections of the society. (See Lesson 27)

भारतीय संस्कृति आणि वारसा
Indian Culture and Heritage
(223)

शिक्षक अंकित मूल्यांकन-पत्र
Tutor Marked Assignment

एकूण गुण : 20
Max Marks: 20

टिप्पणी: (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे. प्रश्नाच्या समोरील अंक गुण दर्शवितात.

Note : All questions are compulsory. The Marks allotted for each question are given beside the questions.

(ii) उत्तरपत्रिकेच्या पहिल्या पानावर तुमचे नाव ,अनुक्रमांक,शिक्षणकेंद्राचे नाव आणि विषय स्पष्ट लिहा.

Write your name, enrollment numbers, AI name, and subject on the first page of the answer sheet.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दांत लिहा. 2
Answer any one of the following questions in about 40-60 words.
(a) 'संस्कृतिक ओळख' या विषयावर थोडक्यात टीप लिहा. (पाठ-2)
Write a short note on cultural identity? (See Lesson-2)
(b) प्राचीन काळात नालंदा विद्यापीठ हे 'शिक्षणाचे महान केंद्र' म्हणून कसे उदयास आले? (पाठ-6)
How the Nalanda university emerged as a great centre of learning during ancient time? (See lesson-6)
2. खालीलपैकी कोणत्याही 'भक्ति चळवळीवर' थोडक्यात टीप लिहा. 2
Answer any one of the following questions in about 40-60 words.
(a) 'श्रुति आणि स्मृति' या मधील फरक स्पष्ट करा. (पाठ-8)
Write the distinction between Sruti and Smriti. (See lesson-8)
(b) मध्य युगातील 'भक्ति चळवळी वर' थोडक्यात टीप लिहा. (पाठ-9)
Write a short note on the Bhakti Movement during Medieval time. (See lesson-9)
3. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दांत लिहा. 2
Answer any one of the following questions in about 40-60 words.
(a) दिल्लीच्या सुलतानशाही काळातील 'स्मारकाच्या' निर्मितीविषयी वर्णन करा. (पाठ-13)
Describe in brief about the construction of monuments during the regime of Delhi Sultanate? (See lesson-13)
(b) प्राचीन भारतातील 'गणिताच्या' क्षेत्रातील तीन योगदाने काय आहेत ते सांगा. (पाठ-14)

What are the three contributions in the field of mathematics of Ancient India?

(See lesson-14)

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 100-150 शब्दांत लिहा.

4

Answer any one of the following questions in about 100 to 150 words.

- (a) खगोलशास्त्रातील 'आर्यभट्ट' यांच्या योगदानाबद्दल चर्चा करा.

(पाठ-15)

Discuss about the contributions of Arya bhatta in the field of Astronomy.

(See lesson-15)

- (b) मध्ययुगीन भारतातील 'भक्ति चळवळ' यावर चर्चा करा.

(पाठ-9)

Discuss the Bhakti movement during medieval India.

(See lesson-9)

5. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 100-150 शब्दांत लिहा.

4

Answer any one of the following questions in about 100 to 150 words.

- (a) भारतीय समाजाच्या सध्याच्या रचनेमध्ये "महिला समानतेचे" परीक्षण करा

(पाठ-20)

Examine the 'women equality' in present structure of Indian society.

(See lesson-20)

- (b) 'सहअस्तित्वाची' संकल्पना केवळ देशाच्या भौगोलिक आणि राजकीय सीमांपूर्वी मर्यादित नाही चर्चा करा.

(पाठ-20)

The concept of coexistence has not been confined to the geographical and political boundaries of the country only. Discuss.

(See lesson-2)

6. खाली दिलेल्या प्रकल्पापैकी कोणताही एक प्रकल्प तयार करा.

6

Prepare any one project out of the given below:

- (a) तुमच्या क्षेत्रातील तीन वेगवेगळ्या विभागातील संस्थांची यादी करा. त्या संस्थांच्या मुख्य उद्दिष्टाची आणि कार्याची माहिती गोळा करा आणि खालीलप्रमाणे टेबल /चार्ट /तक्ता तयार करा. तुम्हाला कोणत्या संस्थेत सामील व्हायला आवडेल? आणि का?

Prepare a list of three different sector organisations working in your area. Find out the main objectives, and functions of each organization, and make a table as below.

Which organization will you like to join, and why ?

अनु क्रमांक Sr. No.	संस्थेचे नाव Name of organization	मुख्य उद्देश्य Main objectives	कार्य Function
------------------------	--------------------------------------	-----------------------------------	-------------------

- (b) खाली दिलेल्या तक्त्या वरून वैदिक आणि उत्तर वैदिक साहित्यावर आधारित एक अहवाल तयार करा

अनुक्रमांक Sr. No.	ग्रंथ चे नाव Text Name	कालखंड Time	विहित विषय Prescribed subject
-----------------------	---------------------------	----------------	----------------------------------

(See lesson-6)

लेखांकन
Accountancy
(224)
शिक्षक अंकित मूल्यांकन पत्र
Tutor Marked Assignment

एकूण गुण :20
Total Marks : 20

- टिप्पणी : (i) सर्व प्रश्नांची उत्तरे देणे अनिवार्य आहे. प्रत्येक प्रश्नाचे मार्क प्रश्नाचे पुढे दिले आहेत.
Note : All questions are compulsory. The marks allotted for each question are given beside the questions.
- (ii) उत्तर पत्रिकेच्या पहिल्या पानावर वरील बाजूस विद्यार्थ्यांनी आपले स्वतःचे नाव, अनुक्रमांक अध्ययन केंद्राचे नाव स्पष्ट अक्षरात लिहणे आवश्यक आहे.
Write your name, enrollment numbers, AI name and subject on the first page of the answer sheet.

1. खालील कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दात लिहा. 2
Answer any one of the following questions in about 40- 60 words.
- (a) व्यवसाय आणि बिगर व्यवसाय व्यवहारची प्रत्येकी दोन उदाहरणे द्या. (पाठ-1)
Give two examples of business and non-business transactions each. (See Lesson-1)
- (b) भांडवली राखीव निधि कोणत्या उद्देशासाठी वापरला जाऊ शकतो ते सांगा. (पाठ-13)
State the purposes for which capital reserves can be utilised. (See Lesson-13)
2. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दात लिहा. 2
Answer any one of the following questions in about 40- 60 words.
- (a) काल्पनिक तपशीलाच्या आधारे 9 महिन्यांचे विक्री जर्नल (बुक) तयार करा. (पाठ-9)
Prepare a sales journal for one month on the basis of imaginary details. (See Lesson-9)
- (b) तरतुदी कोणत्या उद्देशाने/हेतूने तयार केल्या आहेत ते सांगा. (पाठ-13)
State the purpose for which provision is created? (See Lesson-13)
3. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-50 शब्दात लिहा. 2
Answer any one of the following questions in about 40- 60 words.
- (a) तुमच्या मित्राशी चर्चा करा आणि योग्य कारणे देऊन तरतुदी आणि राखीव ठेवीमध्ये फरक करणाऱ्या मागील महिन्यांची यादी करा. (पाठ-13)
Discuss with your friends and list the past month's savings differentiating them into provisions and reserves giving proper reasons. (See Lesson-13)

- (a) "व्यवसायाकडे मालमत्ता म्हणून जे काही आहे, मग मालकाने किंवा बाहेरील व्यक्तींनी वित्त पुरवठा केला असेन योग्य सीएचएएआर उदाहरणे देऊन या विधानाचे समर्थन करा.

(पाठ -10)

“Whatever the business possesses in the form of assets is financed by proprietor or by outsiders.” Justify the statement giving four appropriate examples. (See Lesson-10)

4. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 100-150 शब्दात लिहा.

4

Answer any one of the following questions in about 100-150 words.

- (a) तुम्ही किराणा दुकानाचे मालक आहात असे गृहीत धरून आठवडा भर खरेदी -विक्री केलेल्या वस्तूची यादी तयार करा. व्यवहारची योग्य त्या हिशोबाच्या वहीत नोंद करा.

(पाठ-9)

Assuming that you are an owner of a grocery shop. Prepare a list of items purchased and sold for one week. Record all transactions in appropriate books of accounts.

(See Lesson-9)

- (b) वेगवेगळ्या संस्थामधील दोन कर्मचाऱ्याशी चर्चा करा आणि त्याच्यासाठी लेखांकन कसे उपयुक्त आहे हे स्पष्ट करा.

(पाठ-1)

Discuss with two employees of different organizations, and explain how accounting is useful to them.

(See Lesson-1)

- 5 खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 100-150 शब्दात लिहा.

4

Answer any one of the following questions in about 100-150 words.

- (a) खालील गोष्टीच्या आधारे लेखा समीकरण तयार तयार करा.
- शिवानी ने 16,00,000 रुपये रोख घेऊन व्यवसाय सुरू केला.
 - त्यांनी 1,60,000 रुपयांचे फर्निचर खरेदी केले.
 - त्यांनी 16,000 भाडे दिले.
 - त्यांनी 2,40,000 रुपयांच्या उधारीवर माल खरेदी केला.
 - त्याने 1,60,000 रुपयांचा माल रोख 400000 रुपयांना विकला.

(पाठ-4)

Prepare Accounting Equation on the basis of the following:

- Shivani started business with cash Rs. 16,00,000.
- She purchased furniture for cash Rs. 1,60,000.
- She paid rent Rs. 16,000.
- She purchased goods on credit 2,40,000.
- She sold goods costing Rs. 1,60,000 for Rs.4,00,000 for cash.

(See Lesson-4)

- (b) मिस्टर रोबार्ट यांनी 1 जानेवारी 2011 रोजी रु 100000 रोख भांडवलासह व्यवसाय सुरू केला त्याचं तारखेला त्याने एबीसी मध्ये बँक खाते उघडले आणि 20000 रुपये जमा केले जानेवारी 2011 मध्ये खालील व्यवहार झाले.

1 जानेवारी रोजी रोख 70000च्या वस्तु खरेदी केल्या.

2 जानेवारी स्टीव्ह कंपनीला माल विकला (क्रेडिट)38,000

15 रुपये 9,000 रोखीने माल विकला.

21 स्टीव कंपनी चेकणे भरले रु० 35,000

22 स्टेशनरीचे बिल रु० 2,000 चेक ने भरले.

22 दूरध्वनी चे बिल रोखीने रु० 500

31 भाडे रोखीने दिले रु० 2,000

रोखीने दिलेला पगार रु० 3,000

रोख वैयक्तिक वापराचे रु० 5,000

जर्नल नोंदी रेकॉर्ड करा, आणि त्या लेजरमध्ये पोस्ट करा.

(पाठ-10)

Mr Robert commenced business on 1st January, 2011 with a capital of Rs.100,000 in cash. On the same date he opened the bank account in ABC, and deposited Rs.20,000. During the month of January 2011 the following transactions took place:

Jan 1 Bought goods for cash 70,000

2 Sold goods to Steve Co. (Credit) Rs.38,000

15 Sold goods for cash Rs.9,000

21 Steve Co. paid by cheque Rs.35,000

22 Stationery bill paid by cheque Rs.2,000

22 Telephone bill by cash Rs. 500

31 Paid rent by cash Rs.2,000

Paid salaries by cash Rs.3,000

Withdrew cash personal use Rs.5,000

Record Journal entries and post them into ledger.

(See Lesson-10)

6 खालील कोणताही एका प्रकल्प तयार करा.

Prepare any one project out of the given below.

(a) कॅश बुकमध्ये रुपये शिल्लक दाखवले आहेत. रु 7,800 कॅश बुकची पासबुकशी तुलना केल्यास खालील विसंगती लक्षात आल्या.

i.बँकेत जमा केलेले चेक जमा झाले नाही रु 3000.

ii.धनादेश जारी केला परंतु अध्याप देयकासाठी सादर केलेला नाही Rs.1,500.

iii.बँकेने भरलेला विमा प्रीमियम, 2000 रुपये.

iv.बँकेने जमा केलेले व्याज, 400 रुपये.

v.बँक शुल्क, 100 रुपये.

vi.ग्राहकाकडून थेट जमा, रु 4000.

(पाठ-8)

The cash book shows a balance of Rs. 7,800. On comparing the cash book with pass book, the following discrepancies were noted.

i. Cheque deposited in bank not credited, Rs.3,000.

ii. Cheque issued but not yet presented for payment, Rs. 1,500.

iii. Insurance Premium paid by the bank, Rs.2000.

iv. Bank interest credited by the bank, Rs.400.

- v. Bank charges, Rs.100.
- vi. Directly deposited by customer, Rs. 4000.

(See Lesson-8)

(b) तुमच्या मित्राशी चर्चा करा आणि टेली सॉफ्टवेअर उघडण्यासाठी हार्डवेयरची आवश्यकता आणि महत्वाच्या पायऱ्याबद्दल लिहा. Tally ERP 9.0. कंपनी तयार करा आणि तयार आणि तयार केलेल्या कंपनीच्या स्क्रीन शॉटसचे प्रिंट आऊट संलग्न करा.

(पाठ-17)

Discuss with your friend write the hardware requirement and important steps to open a Tally software. Create a company on Tally ERP 9.0., and attach printouts of the screen shots of the Company created.

(See Lesson-17)

किंवा/Or

तरतूद कोणत्या उद्देशाने केली आहे लिहा ?

(पाठ-13)

State the purpose for which provision is created?

(See Lesson-13)

चित्रकला

Painting

(225)

शिक्षक अंकित मूल्यांकन पत्र

Tutor Marked Assignment

एकूण गुण : 20

Maximum Marks: 20

टिप्पणी : (i) सर्व प्रश्न सोडवणे अनिवार्य आहे. प्रत्येक प्रश्नाचे मुद्दे त्या प्रश्नाच्या समोर दिले आहेत.

Note : All questions are compulsory. The marks allotted for each question are given beside the questions.

(ii) उत्तर पत्रीकेच्या पहिल्या पानावर वरील बाजूस आपले नाव, अनुक्रमांक, अद्यायन केंद्राचे नाव आणि विषय स्पष्ट शब्दात लिहा.

Write your name, enrollment numbers, AI name, and subject on the first page of the answer sheet.

1. खाली दिलेल्या प्रश्नांपैकी एक सोडवा. आपले उत्तर 40-60 शब्दात लिहा. 2

Answer any one of the following questions in about 40-60 word.

(a) दृक्प्रत्ययवादातील कलात्मक चळवळ कशाचे प्रतीक आहे, या चळवळीविषयी थोडक्यात लिहा.

(पाठ-6)

What do artistic movements of Impressionism symbolize? Write in brief about the movement.

(See lesson-6)

(b) दृक्प्रत्ययवादामध्ये विविध शैलीत नृत्य वर्ग कसे दाखवले गेले ते सांगा.

(पाठ-6 देखें)

Differentiate the various stylistic movement approaches of painting Dance Class done by impressionist.

(See lesson-6)

2. खालील दिलेल्या प्रश्नांपैकी एक सोडवा 40-50 शब्दात उत्तर लिहा. 2

Answer any one of the following questions in about 40-60 words.

(a) ओरिसा वास्तुकलेतील कोणत्याही एक सर्वश्रेष्ठ वास्तु कलेची माहिती लिहा. (पाठ-6)

Explain in brief about any one of the best Orissan architecture. (See lesson-6)

(b) 'कल्प सूत्र' या चित्रामध्ये कलाकारांनी कोणत्या विषयाची निवड केली हे सांगा.

(पाठ-3 देखें)

What are the themes that artists have chosen to paint Kalpasutra painting?

(See lesson-3)

3. खाली दिलेल्या प्रश्नांपैकी एक सोडवा. आपले उत्तर 40-60 शब्दात लिहा. 2

Answer any one of the following questions in about 40-60 words.

(a) पाणथळ बगीच्यांचे चित्रण ज्यांनी अहोरात्र चित्रित केले असा कलाकार कोण? वरील विधानाला पुष्टी करणारे उत्तर द्या. (पाठ-6)

'He endlessly painted the wonderful water garden', who is 'he'? Justify the statement in your own words. (See lesson-6)

(b) पॉल सेंझा याला कोणत्या युरोपियन शैलीने प्रभावित केले? त्या शैली विषयी लिहा.

(पाठ-3&6 देखें)

Which European styles influenced Paul Cezanne most and write in your own words about the style. (See lesson-3&6)

4. खाली दिलेल्या प्रश्नापैकी एक सोडवा. आपले उत्तर 100-150 शब्दात लिहा. 4

Answer any one of the following questions in about 100-150 word.

(a) अत्यंत वास्तविक रूपाला अवास्तविक रूपात कोणी संयोजन करत ते सांगा. (पाठ-3 & 6)

Who composed very realistic forms in an unrealistic way? Explain in your own words.

(See lesson-3&6)

(b) 'शृंगार' या चित्राचे अध्ययन करा. या चित्रात प्रकाश आणि छाया यांचा प्रभावी प्रयोग कसा केला ते सांगा? (पाठ-3)

Study the famous painting Sringar. How does the painting show effective use of light and shadow? (See lesson-3)

5. खाली दिलेल्या प्रश्नापैकी एक सोडवा. आपले उत्तर 100-150 शब्दात लिहा. 4

Answer any one of the following questions in about 100-150 word.

(a) 'कल्पसूत्र' या चित्राच्या कलकराची भूमिका स्पष्ट करा. जैन लघु शैलीवर टिपणी लिहा.

(पाठ-3)

Explain the role of the artist of painting "Kalpasutra. Write a note on Jain miniature style.

(See lesson-3)

(b) भारतीय लोकसभेमध्ये विकसित विभिन्न प्रकारच्या कर्मकांड अधिपठित कला कोणत्या हे सांगा.

(पाठ-4)

Explain the different kinds of ritualistic art evolved in Indian folk (at least-4).

(See lesson-4)

6. खाली दिलेल्या प्रकल्पा पैकी एक तयार करा. 6

Prepare any one project of the following projects given below:

(a) आपण पारंपारिक पेंटिंग अल्पना आणि कोलम या प्रकारातून प्रेरणा घेऊ शकता तांदळाची बारीक पूड करून त्यात पानी घालून सटसटीत घोळ तयार करा आणि आपल्या हाताच्या बोटांनी एक संकल्प बनवा यात आपण जे घटक वापरले ज्याचा उपयोग संकल्प तयार करण्यासाठी केला त्या विषयी लिहा. या संकल्पाचा नीट फोटो काढा व एका कागदावर चिकटवा.

You can take inspiration from traditional floor painting Alpana and Kolam, Fetch rich powder and dilute it with water, with the help of your fingers draw a design on the floor, write about the forms and motifs you have used in this design. Now take a photograph of this design and paste it on a paper.

(b) रस्त्यावरील दहा दिव्याचे खांबाचे चित्रणार्थ दर्शनाच्या आपल्या महितीनुसार काढा. हे करीत असताना अदृश्य बिंदु व क्षितिज रेषा दाखवायला विसरू नका.

Draw ten lamp posts on the street using your knowledge of Perspective. Do not forget to mention the horizontal line and the vanishing point in your drawing.

हिंदुस्तानी संगीत
Hindustani Music
(242)

शिक्षक अंकित मूल्यांकन पत्र
Tutor Marked Assignment

एकूण गुण : 20
Max. Marks: 20

टिप्पणी: (i) सर्व प्रश्नांची उत्तरे देणे आवश्यक आहे, प्रत्येक प्रश्नाचे गुण त्यापुढे दर्शविले आहे.

Note: All questions are compulsory. The marks allowed for each question are given at same place.

(ii) उत्तर पत्रिकेच्या पहिल्या पानावर आपले नाव, अनुक्रमांक अध्ययन केंद्राचे नाव आणि विषय स्पष्टपणे लिहावा.

Write your name enrollment numbers, AI name and subject on the top of the first page of the answer sheet.

1. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दात लिहा. 2

Answer any one of the following questions in about 40-60 words.

(a) भारतीय संगीतज्ञांनी सादर केलेल्या तालाची मुख्य वैशिष्ट्ये सांगा, की ज्यांना चे पालन आज सुद्धा शास्त्रीय संगीताचा अभ्यास करणाऱ्यांकडून केले जाते.

(पाठ-3)

Write the main features of the Tala offered down by the musicologists of India which are still being followed by the practitioners of Indian classical music.

(See lesson-3)

(b) 'अलंकार संगीतास सुशोभित करतो' आपल्या शब्दात याचे स्पष्टीकरण द्या.

(पाठ-5)

'An Alankara beautifies music'. Justify in your own words.

(See lesson-5)

2. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दात लिहा. 2

Answer any one of the following questions in about 40-60 words.

(a) वैदिक काळात भारतीय संगीतात किती स्वर वापरले जात होते? त्यांचा उल्लेख करा.

(पाठ-1)

How many notes were used in the Vedic period in Indian music?

(See lesson-1)

(b) वैदिक काळापासून आजतागायत स्वरांचा विकास कसा झाला? या संबंधात आपली मते मांडा.
(पाठ-1 आणि 5)

Write your viewpoints regarding the development of notes from the Vedic period to the present time.
(See lesson-1 & 5)

3. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दात लिहा. 2
Answer any one of the following questions in about 40-60 words.

(a) स्वर अतिशय सुरेल आणि नादमाधुर्य असणारा ध्वनि आहे, जो श्रोत्यांच्या मनास प्रसन्न करतो, असे म्हटले आहे?

(पाठ - 1)

Why it is said that Svara has been defined as a creamy, and resonating sound that is capable of pleasing the minds of the listeners.
(See lesson-1)

(b) संगीतात प्रचलित असणाऱ्या श्रुतींच्या संख्येच्या संदर्भात संगीत तज्ञांमध्ये असणाऱ्या वेगवेगळ्या दृष्टिकोणविषयी थोडक्यात माहिती द्या.

Write in brief the different viewpoints regarding the number of Shrutis that are prevalent among musicologists.
(See lesson-1)

4. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 100-150 शब्दात लिहा. 4
Answer any one of the following questions in about 100-150 words.

मात्रा	1	2	3	4	5	6	7
ठेका	तिन	तिन	न	धिन	ना	धिन	ना
	+			2		3	

(a) तलाचा ठेका भागात वाटला जातो, तालचे नाव लिहा आणि सदर तालच्या ठेक्याच्या वाटणीबाबत काही ओळीत माहिती लिहा.
(पाठ-3)

Matra	1	2	3	4	5	6	7
Theka	Tin	Tin	Na	Dhin	Na	Dhin	Na
	+			2		3	

The theka of a tala is distributed into divisions. Name the tala and write a few lines about the distributions of the above-mentioned tala.
(See lesson-3)

(b) स्वरलिपिचा अर्थ सांगा, भारतीय संगीतातील त्याचे महत्व स्पष्ट करा.

(पाठ-5)

What is the meaning of Svaralipi ? Write its importance in Indian music?

(see lesson 5)

5. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 100-150 शब्दात लिहा.

4

Answer any one of the following questions in about 100-150 words.

(a) “संगीत रत्नाकर” या ग्रंथाच्या लेखकाचे नाव लिहा. संगीत रत्नाकरमध्ये किती प्रकरणे आहेत त्यांची नावे लिहा. (पाठ-7)

Name the author of the Sangeet Ratnakar. How many chapters are there in Sangeet Ratnakar ? Name them? (see lesson 7)

(b) ‘पं. शारंगदेव’ यांनी विविध संकल्पना व्याखीत केल्या आहेत. तसेच वेगवेगळ्या संगीत तज्ञांनी दृष्टिकोनांचा देखल देखील उल्लेख केला आहे, या विधानाचे स्पष्टीकरण करा.

(पाठ-7)

Pt. Sharangadev has defined various concepts in an organized way, and also mentioned viewpoints of musical authorities. Explain the statement.

(See lesson-7)

6 खालीलपैकी कोणताही एक प्रकल्प तयार करा.

6

Prepare any one project work out of the given below:

(a) उत्तम गाणे येणाऱ्या गायकाचा आवाज चांगला असलाच पाहिजे या मताशी आपण सहमत आहात का? शास्त्रीय संगीतात असलेल्या वेगवेगळ्या श्रेणीनुसार एका चांगल्या गायकाचे गुण विशेष सांगा. (पाठ-7)

Do you agree that a good quality singer should have good voice quality? Write the characteristics of a good singer according to different categories in the field of classical music. (see lesson 7)

(b) भारतीय संगीतातील कोणतेही स्वरलिपि पद्धती अभ्यास आणि आपल्या पसंतीचे कोणतेही भारतीय गाणे योग्य ती चिन्हे वापरून स्वरलिपीत लिहा.

(पाठ-5)

Study any notation system of Indian music then write anyone Indian song along with proper notation as your choice. (see lesson 5)

कर्नाटक संगीत

Carnatic Music

(243)

शिक्षक अंकित मूल्यांकन-पत्र

Tutor Marked Assignment

एकूण गुण : 20

Max. Marks: 20

टिप्पणी : (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे. प्रत्येक प्रश्नाचे गुण त्या प्रश्नासमोर दर्शविले आहे.

Note : All questions are compulsory. The marks allotted for each question are given beside the questions.

(ii) उत्तर पत्रिकेच्या पहिल्या पानावर आपले नाव, अनुक्रमांक विषय ठळक अक्षरात लिहावे.

Write your name, enrollment numbers, AI name and subject on the first page of the answer sheet.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 50-60 शब्दात लिहा.

2

Answer any one of the following questions in about 50-60 words.

(a) कोणतेही संगीत वाद्य पाच मूलस्वरापर्यंत सहजपणे पोहचते असे का म्हंटले जाते? (पाठ-6)

Why is it said that musical instruments can reach five Sthayis effortlessly? (See lesson-6)

(b) काही फुंकवाद्ये श्रुतिशी निगडीत असतात. कमीत कमी दोन कारणे देऊन उदाहरणासहीत स्पष्ट करा. (पाठ-6)

‘In some wind musical instruments, the Sruti is fixed to the instrument itself. Give at least two reasons with examples. (See lesson-6)

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 50-60 शब्दात लिहा.

2

Answer any one of the following questions in about 50-60 words each.

(a) संगीतज्ञांनी वेगवेगळे गमकांचे प्रकार दिले आहेत. कर्नाटक संगीतात वापरल्या जाणाऱ्या गमकांचे नाव लिहा. (पाठ-2)

‘Several musicologists have given different Gamakas’. Named those Gamakas used in Carnatic music. (See lesson-2)

(b) संगीतज्ञांनी सामान्यपणे स्वीकारलेल्या श्रुतींची संख्या लिहा.

(पाठ-2)

Write the number of Srutis, which is commonly accepted by musicologists.

(See lesson-2)

3. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 50-60 शब्दात लिहा.

2

Answer any one of the following questions in about 50-60 words each.

(a) कर्नाटक संगीतातील श्रुतीची व्याख्या आणि वर्गीकरण लिहा. (पाठ-2)

Write the definition and classification of Sruti in Carnatic music. (See lesson-2)

(b) गमक म्हणजे काय? संगीत रत्नाकार मध्ये गमकांचा उल्लेख कशा प्रकारे करण्यात आला आहे?
(पाठ-2)

What is Gamaka? How did Gamakas mentioned in Sangita Ratnakara? (See lesson-2)

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 100-150 शब्दात लिहा. 4

Answer any one of the following questions in about 100-150 words each.

(a) 'सर्ली सरली वारिसाई म्हणजे वेगवेगळ्या श्रमसंबंधाचा आणि संयोजनाचा एक सुरेख (सुरेल) संच आहे, या विधानाचे आपल्या भाषेत स्पष्टीकरण करा. (पाठ-4)

'All Sarali Varisais have a beautiful set of Swaras with different permutations and combinations'. Justify the statement in your own words. (See lesson-4)

(b) संगीत शिकणाऱ्या विद्यार्थ्यांना सुरवातीला कोणता सोपा राग शिकवतात, ज्या रागामध्ये स्वर संतुलित अंतरावर आहेत, त्या रागाची माहिती थोडक्यात लिहा. (पाठ-2)

Name the raga which is easy for beginners to learn, and the Swaras stand in balanced distance from one another. Write a few lines about that raga. (See lesson-2)

5. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 100-150 शब्दात लिहा. 4

Answer any one of the following questions in about 100-150 words each.

(a) तालची सहा अंगे, त्यांची चिन्हे, अक्षराकला (कालावधी) आणि त्याची गणना यांचा एक एक प्रवाह (flow चार्ट) तयार करा. (पाठ-2)

Write the six Angas of Talas with their sign and Aksharakala (time duration), and method of reckoning in the flow chart. (See lesson-2)

(b) सुलादी सप्त तालांची नावे, अंग आणि कालावधी यांचा एक प्रवाह तक्ता (flowchart) तयार करा. (पाठ-2)

Draw a flow chart of Suladi Sapta Talas with the name of those talas, their angas, and time duration. (See lesson 2)

6. खालीलपैकी कोणताही एक प्रकल्प तयार करा. 6

Prepare any one project work out of the given below:

(a) सरली वारिसाई वैशिष्ट्ये लिहा, कोणत्याही दोन वारिसाईमधील आरोह, आरोह अवरोह लिहा. (पाठ-4)

Write the important features of Sarali Varisai, and also mention any two Varisai with ascending and descending order. (See lesson- 4)

(b) कंपनामुळे ध्वनि निर्माण होणाऱ्या चार वाद्यांची नावे सांगा. यापैकी कोणत्याही तीन वाद्यांचीचित्रे जमवून त्या वाद्यांची सविस्तर माहिती सांगा. (पाठ-6)

Name any four names of musical instruments whose sound is produced by setting into vibration. Collect any three photographs of them, and write in detail about the instruments. (See lesson 6)

उद्यमशीलता
Entrepreneurship
(249)
शिक्षक अंकित मूल्यांकन-पत्र
Tutor Marked Assignment

एकूण गुण: 20
Max Marks: 20

टिप्पणी: (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे. प्रत्येक प्रश्नाचे गुण त्या प्रश्ना समोर दर्शविले आहे.

Note: All questions are compulsory. The Marks allotted for each question are given beside the questions.

(ii) उत्तर पत्रिकेच्या पहिल्या पानावर आपले नाव, अनुक्रमांक विषय ठळक अक्षरात लिहावे.

Write your name, enrollment numbers, AI name, and subject on the first page of the answer sheet.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दात लिहा . 2

Answer any one of the following questions in about 40-60 words.

(a) आपल्या मित्राशी चर्चा करून उद्यमशीलते संबंधी व्यवस्थापकीय कार्याची माहिती लिहा.

(पाठ-2)

Discuss with your friend, and chalk out the managerial Functions of an Entrepreneur?

(See Lesson-2)

(b) 'एकल विद्यालय' यावर टीप लिहा.

(पाठ-2)

Write a short note on 'Ekal Vidyalaya'.

(See lesson-6)

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दात लिहा. 2

Answer any one of the following questions in about 40-60 words.

(a) यशस्वी उद्योजकतेत व्यावहारिकता व प्रतीबद्धता (वचनबद्धता) हे वैशिष्ट्ये आहेत त्या संबंधी योग्य माहिती द्या.

(पाठ-9)

'Accountability and Commitment are the characteristics if a successful Entrepreneur'. Justify the statement.

(See lesson-9)

(b) 'विचार निर्माण करणे याचे महत्व लिहा .

(पाठ-10)

Write a short note on Idea generation and its importance.

(See lesson-10)

3. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दात लिहा. 2
Answer any one of the following questions in about 40-60 words.
(a) उद्योग सुरू करण्यासाठी अनुसूचित जाती /अनुसूचित जनजाति मधील व्यक्तींना कोण कोणत्या योजना आहेत ते स्पष्ट करा. (पाठ-15)
Discuss the various schemes available for SC/ST entrepreneurs. (See lesson-15)
(b) आपल्या मित्राशी व्यवसायासंबंधी चर्चा करा, भारतात दोन उपलब्ध साधने व त्याची माहिती स्पष्ट करून व्यवसाय कसा स्थापन होईल ते स्पष्ट करा. (पाठ-17)
Discuss with your friend, and identify a business that you both would like to do.
Identify any two e-resources available for it in India. (See lesson-17)
4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 100-150 शब्दात लिहा. 4
Answer any one of the following questions in about 100 to 150 words.
(a) यशस्वी उद्योजकाची कार्ये स्पष्ट करा. (पाठ-2)
Read about successful entrepreneurs, and list out the functions of an entrepreneur. (See lesson-2)
(b) यशस्वी उद्योगाची तीन वैशिष्ट्ये स्पष्ट करून त्यातील एका वैशिष्ट्याचे महत्व किंवा विशेषीकरण स्पष्ट करा. (पाठ-9)
Talk to three successful entrepreneurs, and identify the characteristics of a successful entrepreneur. (See lesson-9)
5. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 100-150 शब्दात लिहा. 4
Answer any one of the following questions in about 100 to 150 words.
(a) सामाजिक उद्यमी व पारंपरिक/वाणिज्य उद्यमी हे दोन्ही वेगवेगळ्या आहेत, त्यातील फरक स्पष्ट करा. (पाठ-8)
Social entrepreneurs are different from traditional / commercial entrepreneurs. Distinguish between the two. (See lesson-6)
(b) 'राष्ट्रीय अनुसूचित जाति/अनुसूचित जनजातिच्या कार्याचे वर्णन करा. (पाठ-15)
Describe the functions carried out by 'National Schedule Castes/Schedule Tribes Hub'. (See lesson-15)
6. खालील दिलेल्या दोन प्रकल्पांपैकी एक प्रकल्प तयार करा. 6
Prepare any one project out of the given below:
(a) पाच उद्योजकांची (उद्मियो) मुलाखत घेऊन त्यांना व्यवसाय सुरू करण्यासाठी परवाना कोठे मिळेल व तो कसा प्राप्त कराल ते सविस्तर सांगा. (पाठ-18)

Interview at least five entrepreneurs, and identify from where they have acquired licenses for their business. (See lesson-18)

(b) सरकारी संघटन करण्यासाठी मोबाईलद्वारे उद्योजकासाठी वेगवेगळे ई-संसाधने उपलब्ध आहेत, त्या संसाधनांची माहिती घेऊन प्रकल्प तयार करा.

- स्किल इंडिया पोर्टल
- स्टार्टअप इंडिया
- सिडबी उद्यममित्र
- केवीआईसी-पीएमईजीपी-ई-पोर्टल
- सिडबी स्टँडअपमित्र

Government organisations have made the availability of e-resources easier by consolidating the required information for entrepreneurs through websites or mobile applications. Go through the following websites and prepare a report:

- Skill India Portal
- Startup India
- SIDBI Udyamimitra
- KVIC-PMEGP e-Portal
- SIDBI Standupmitra